

Finta Kata

Olga ballépései

TARTALOM

Ajánlás
Előzmények
Átveréseim története
Esküvő
Tanulok autót vezetni
Balaton mellett
Fiat kocs
Lányom Pestre megy
Örökség
Autózunk...
Üdülések
A kert
Új autó
Péter nyugdíjas lett
Megvásároltam a lakást
Emlékezetkiesések
Tetőtér és másfélmilliós kölcsön
Romániai események
Végző

Megjelent a Digikönyv sorozat keretén belül
Kiadta a Napvilág Íróklub
ISBN 978-963-87713-0-8
Minden jog a szerzőnek (Finta Kata) fenntartva!
Budapest, 2007-09-30

Ajánlás

Olga, a még mindig vonzó idős asszony egy cukrászdában találkozik barátnőjével, Nórával, hogy kellemes beszélgetéssel és nosztalgizással múlassák az időt némi sütemény kíséretében. A társalgás azonban hamarosan a főhősnő életére terelődik, aki lassan-lassan bevezeti Nórát második férjével eltöltött éveinek csúfos történetébe.

A vallomás később a barátnő lakásán folytatódik, ahol Olgából fokozatosan előbuknak az emlékek, s Nóra előtt egyre erősebben körvonalazódik a sokak által irigyelt pár – Olga és Péter – kapcsolatának minden kínos és fájó részlete. Kiderül, milyen trükköket vetett be a férfi, hogy magáénak tudhassa a nálánál sok évvel fiatalabb asszonyt; hogy mily módon csapta be, és milyen hazugságokkal traktálta újra és újra, vagy hogy hogyan alázta meg mások előtt házasságuk hosszú ideje alatt...

Huszonkét év történéseit: bánatait, döbbenetét, rózsaszínköd-oszlató csalódásait, valamint ezek tanulságait sűrítette a szerző a maga élvezetesen tárgyilagos stílusában 72 oldalba, lapról lapra beljebb csalva az olvasót egy kifacsart lelkű férj s egy jóhiszemű asszony hites kapcsolatának borzongató labirintusába.

Ajánlom eme kötetet a Nóráknak, hogy tudják, csak a bölcs embernek van birtokában az ítélkezés nélküli (meg)hallgatás erénye; a Pétereknek, hogy felismerjék, gyarlóságuk mázsás kösziklaként nehezedik saját és mások életére; és minden Olgának, hogy képesek legyenek meglátni a kopár valóságot az illúzió csábító fátyla mögött is.

Pákozdi Gabriella
2007.

Előzmények

CSINOS fiatalasszony kényelmes autóbuszon, a sofőr mögötti első sorban foglalt helyet. Kevés utas lévén, a másik ülésre helyezte elegáns bőrtáskáját. Más csomagja nincs, lehet, ha elintézi a teendőit, még ma, valamelyik esti busszal haza is érkezik. Meleg nyári nap süt be a vékony függönyön keresztül; könnyű pezsgőszínű szoknyát vett magára, nyaknál mélyen kivágott világoszöld blúzzal, lábán a táskához illő könnyű nyári szandállal. Kezében tartott verses kötetből olvasgatott, amikor megállt a busz Vácon, és fölszállt egy idősebb úr. Megáll mellette. – Szabad ez a hely?

Olga becsukta a könyvet, majd fölemelte kezításkáját az ülésről, a kérdezőre nézve válaszolta: – tessék!

Az úr magas, kissé hajlott orrú, dús őszülő hajjal, homloka értelmet sugárzik. Világosbarna vászonnadrágot, hozzá rövid ujjú fehér-drapp csíkos inget viselt, szintén Budapestre tart. Amint elhelyezkedett, a busz már indult is. A város közepén egy építkezés mellett elhaladva, Olga feléje fordult, és megkérdezte tőle: – Vácon lakik? – Mire ülőszomszédja bólintott, ezért egy építkezésre mutatva, továbbkérdezett: – Meg tudná mondani, hogy ez itt sportlétesítmény lesz, mint a mi városunkban?

– Nem sportcsarnok épül, hanem művelődési központ, színházteremmel – válaszolta a férfi. A nő kétkedve fogadta, mivel korábban valakitől azt hallotta, hogy itt is sportcsarnokot létesítenek. Végül nem lett igaza.

Olga visszatette könyvét a táskájába – amit addig olvasott – és az (akkor) Engels-téri végállomásig beszélgetéssel töltötték az időt. Leszállva, a férfi udvariasan kezét nyújtva lesegítette őt az autóbusz lépcsőin. Utána engedelmet kért, hogy bemutatkozzék. Aztán megkérdezte: – meddig marad Budapesten?

– Még nem vagyok benne biztos – válaszolta Olga, – de ha ma nem tudom elintézni ügyeimet, a rokonaimnál maradok holnapig.

– Szeretném, ha találkozhatnánk, amennyiben ideje engedi.

– Erre most nem tudok válaszolni. Tudja mit? Megadom rokonaim telefonszámát – miközben táskájából elővesz egy apró névjegykártyát, annak a hátlapjára följegyzí a telefonszámot, majd folytatja: – ha estefelé fölhív, megmondom – azzal sietve elbúcsúzott új ismerősétől.

Úgy történt, hogy még nem esteledett, mikor csöng a telefon, nagynénje átadja Olgának a kagylót: – téged hívnak.

Abban egyeztek meg, hogy másnap délelőtt indulás előtt lesz egy órányi szabadideje, találkozhatnak...

Átveréseim története

RÉG NEM látott barátnőmmel egy cukrászdában találkoztam, amikor az Előzményekben foglaltakat elmesélte nekem. Olga még most is csinos, szőke hajú asszony, zöldes szeméből életerő sugárzik, arcán kedves mosollyal üdvözl. A sarokban egy zárt asztal mellett foglaltunk helyet. Forró-csokit, és oroszkrém-tortát rendeltünk.

Kényelmesen elhelyezkedtünk a süppedő karosszékekben, kóstolgattuk a finom italt. Olga kezéből letette a csészét a süteményes tányér mellé, szalvétával megtörölgette száját, majd – mély sóhaj után hozzáfogott ismeretségük folytatásához.

– Így kezdődött egy 22 évre szóló kapcsolatunk. Aztán erről a napról párom minden évben megemlékezett. Én ugyan nem tartottam számon, de ő sosem feledkezett meg kedveskedni virággal, vagy valami apró ajándékkal.

Az első randevú után gyakran találkoztunk. Eleinte csak ritkán, a közeli településeken adunk randevút egymásnak, utána munkaidő után megvárt a hivatal előtt. Amikor el volt foglalva, postán küldte a szerelmes leveleket. Nem múlt el nap anélkül, hogy valamilyen formában ne jelentkezne. Majd megismerte a családomat, és meglátogatott otthonomban is. Lányom szívesen fogadta, aki már középiskolába járt, s tisztában volt azzal, hogy életem legnagyobb szerelmét nemrég vesztettem el; arra gondolt, hátha az új ismeretség gyógyír lesz számomra.

Első, kudarcba fült házasságomtól megszabadulva, sokáig nem akartam senkivel komoly kapcsolatot létesíteni. Örök sebet ejtett rajtam a csalódás abban, akihez azért kötöttem az életemet, mivel azt hittem, hogy örökre szól. Utána örültem az egyedüllétnek. Két fiam a fővárosban tanult, lányommal ketten nagyon jól éreztük magunkat a kellemes, zöldövezeti lakásunkban.

Közben találkoztam életem nagy Ő-jével, akivel három csodálatosan boldog esztendőt éltünk át. Nagyon megviselt, amikor elveszítettem. Sem előtte, sem attól fogva, nem akartam közelebbi kapcsolatba kerülni senkivel. Mindig gondot okozott, amikor rövid ismeretség után szinte valamennyi ismerősöm megkérte a kezem, de én házasságra gondolni sem akartam!

Most utólag sem értem, miért éreztem úgy, hogy a mostani ismeretség mintha más lenne, mint az első. Péter mindig udvariasan viselkedett, kellemes társalgónak mutatkozott, nekem nagyon imponált, hogy mindenről lehetett vele beszélni, széleskörű ismeretanyaggal áldotta meg az Ég.

Nyár elején a hivatalból kirendeltek továbbképzési tanfolyamra, amit a megyeszékhelyhez közeli erdei üdülőben tartottak, az önkormányzatok osztályvezetői részére, Péter még ott is fölkeresett, azt sem tudtam, hogy nyomozta ki, hol vagyok, mert én erről nem tettem neki említést. Ugyanakkor – ügyei elintézése után – odalátogatott hivatalfőnököm is, és a baráti társasággal egy kellemes délutánt töltöttünk el együtt az erdővel körülvett hangulatos szállodában.

Barátnőm idáig ért beszámolójával, mikor már esteledett. Elbúcsúztunk egymástól.

NEMSOKÁRA telefonon keresett Olga. Említettem neki, hogy egy hétig egyedül leszek; lányom iskolai táborban tölti idejét. Meghívtam, hogy töltsük együtt az időnkét, ha el tud szabadulni a hivatalból. Örült a hírnek, ezért megbeszéltük, hogy eljön hozzám, és folytatja a cukrászdában megkezdett történetét.

Néhány nap múlva, a megbeszélrt időben könnyű világos ruhában csemetett be az ajtón. A kellemes nyári délután lakásom tágas verandáján helyezkedtünk el, a színes és illatozó oleander-fák árnyékában.

Tálcára raktam a már előre elkészített apró szendvicseket, egy tál teasüteményt, lepakoltam a színes hímzett terítővel borított kicsi asztalkára. A konyhából kihoztam a jéggel megpakolt vödörben lehűtött teát és ásványvizet, az asztal mellé állítottam. Teletöltöttem a poharakat, majd elfoglaltuk helyünket a kényelmes nyugszékeken.

A közeli folyó felől kellemes szellő fújdogált, már kezdett enyhülni a hőség. Jól esett kicsit nézegetni a csendes kisváros utcáján sétálókat.

– Ha kifújtad magad, akkor folytasd – fordultam barátnőmhöz.

– Milyen az élet? – kezdett hozzá egy kis sóhaj kíséretében. – Első ballépésemből – értem alatta: a házasságomból – nem okultam. Válásunk után 10 év boldog magány következett, úgy értem, házassági kötelék nélkül – tette hozzá. Aztán hogy miért, nem tudnám megmondani, de én még egyszer elkövettem azt a jóvátehetetlen hibát, hogy rövid ismeretség után Péterhez kötöttem az életemet.

Lassan leáldozott a nap, jólesett a nyugszékben pihenve beszélgetni. Tetszett nekem, hogy Olga a nem igazán szívderítő házasságának eseményeit most már, néhány év elteltével humorosan, szinte felszabadultan, és nem bánatosan meséli el nekem.

Nem messze szirénázó mentőautó törte meg a békés utca hangulatát. Olga megvárja, amíg elhalkul, majd amikor ismét csend borul a környékre, folytatja az abbamaradt történetét.

– Mai eszemmel Karinthy Ferenc mondatait idézve, nyugodtan elmondhatom: *„Kétszer elkövetni ugyanazt a hibát: gondolom, meglehetősen fajejűségre vall. Kétszer megnősülni, fedezet nélkül, hogy így fogalmazzam, s ennek következtében törvényszerűen kétszer csődbe jutni: nemcsak a másik érintett személy félreismerése, hanem az önismeret veszedelmes hiányára is mutat. Így visszapörgetve a történeteket, talán épp a két házasságom közötti időben kellett volna megpróbálkozni avval, amivel esetleg, ki tudja...”* – miközben fölnez jegyzeteiből, és nagyot szippant az esti levegőből – innen már saját gondolataimmal folytatom. Mai eszemmel már tudom, hogy sokkal jobb lett volna egyedül berendezni az életemet, hiszen mi (s innen megint Karinthyt idézi) *„nem passzolunk össze. Ennyi az egész.”* Amikor elolvastam ezeket a sorokat, úgy éreztem, mintha nem is az íróra vonatkozna, inkább rólam szólna az egész...

Azzal a nagy különbséggel, hogy nekem nem **alig két évet**, mint neki, hanem **több mint huszonkét évet kellett elszenvednem mellette!** Mai eszemmel föl sem foghatom, hogy bírtam ki.

De akkor még nem tudhattam, mibe csöppentem bele valójában. Most utólag azonban úgy is fogalmazhatnék, hogy amikor bizonyos jeleket észleltem, nem akartam tudomást venni róluk. Nem akartam, és Isten ne adja, hogy másodszor is ugyanabba a hibába essek: olyan emberben higgyek és bízzam, aki nem érdemli meg, aki átver és becsap, mint ahogyan az első házasságomban történt...

De sajnos, hamarosan rá kellett jönnöm, hogy voltak már házasságkötésünk előtt is olyan jelek, történések, amire jobban kellett volna figyelnem. Csak jóval később, évek múlva eszméltem rá, és kezdtem csokorba kötni azokat a hihetetlen dolgokat, amik velem megtörténhettek. Ezért most időrendben sorolom fel, részben emlékezetből, másrészt a most is kezemben tartott iratok alapján azokat az eseményeket, amelyekkel bizony engem rászédtek, de talán jobb, ha úgy fogalmazom: amelyekkel hagytam, hogy alaposan rászédjenek! Most már elismerem, nem szabad saját hibámat is figyelmen kívül hagyni, mivel tudom, ahogyan idéztem az előbb Karinthyt: nemcsak a másik érintett személy félreismerése, hanem mindaz, ami történt, az önismeret hiányára is mutat!

Közben beesteledett. A városban kigyúltak az utca fényei. Mindketten fölálltunk, a korlátra támaszkodva figyeltük a csendes utcát, ahol megindult az élet, az emberek párosával, kirakatokat nézegetve, andalogva sétálgattak a hűvösödő estén.

Tudod mit, menjünk, sétáljunk mi is egy kicsit. Jót tesz a hosszú üldögélés után.

A KÉT ASSZONY fölkerelkedett, vállukra vettek egy könnyű kötött kabátkát és kart-karba öltve elindultak. Megkerülték a háztömböt, lementek a folyópartra, elnézték, ahogy sötéten lassan hömpölyög a víz a mélyben. Nem maradhattak sokáig, mivel a szúnyogok sietésre serkentették őket.

Hazaérve a tágas konyhával összetartozó étkezőben foglaltak helyet, amíg a vacsora készült. Nóra nemsokára bevitte az edényeket, megterítette, majd tálcára rakta a sültet, kivette a hűtőből az előre elkészített finom salátákat, és barátnőjével átvitték az asztalra. Utána a régi ismeretség emlékére, és a viszontlátás örömére, felbontottak egy üveg hárslevelűt.

Vacsora közben elmondták egymásnak, mi történt a családban az eltelt időben, amíg nem találkoztak. Olga most szinte egyedül él, legtöbbször neki is csak a lánya tartózkodik otthon. Fiai a fővárosban tanulnak, ha nem is mindig, hétvégén találkoznak, meg természetesen vakáció idején.

Nóra leszedi az asztalt, addig Olga a szomszédos nappali szobában a hatalmas könyvtárat szemléli. Barátnőjének szép könyv-gyűjteménye van. Ott sorakoznak külön polcokon a régebbi és kortárs magyar alkotások; más helyen pedig külföldi írók kötetei. Nóra leginkább a szépirodalmat, a verseket szereti, de mindenféle tárgyú könyv fellelhető a polcokon, szépen elválasztva egymástól. Olga tudja, hogy barátnője évek óta maga is írogat, már olvasott tőle néhány kötetet. Egy polc tele van saját munkáival: több novella, és két verseskötetét lapozgatja, majd észreveszi a szép színes, képekkel teli meséskönyvet is, amit barátnője nemrég adott ki. Ezért a kedvteléséért még kicsit irigykedik is rá, igaz, csak barátilag. Arra gondol: talán inkább ő is ezzel foglalkozott volna, akkor nem veszett volna el annyi ideje egy elromlott házasságban.

Miután Nóra elpakolta a konyhában a vacsora maradványait és az edényeket, utána a nappali hatalmas nyitott erkélyajtaja mellett foglaltak helyet egymással szemben, és ott a beáradó üde levegőt élvezve folytatták az elmúlt idők történetét.

Lipce

Szeptember 2-7.

IBUSZ utazást szervezett a hivatal. Lányom már állásban volt, elhatároztuk, hogy befizetünk az útra. Akkor még csak udvarlóm, közölte velünk, hogy csatlakozni szeretne hozzánk, ha megengedjük. – Miért ne, válaszoltuk neki.

Aztán azon a napon, mikor Budapesten felszálltunk a gyorsvonatra, hiába vártuk, már majdnem indult a szerelvény, de ő sehol sincs. Csak az utolsó pillanatban késve, csomag nélkül rohant a vonat felé. Azt mondta: közbejött valami, nem tarthat velünk, azonban nem mond le róla, hogy találkozzunk, ezért *repülőgéppel jön utánunk!* Összenéztem a lányommal. Ejha! Súgta a fülembe – ilyen jól megy neki? Csak annyit válaszoltam: rendben, ebben megállapodtunk. Rögzítettük a napot, órát, Lipcsében a színház előtt fogunk találkozni, s együtt nézünk meg egy előadást, ott ő mindent ismer, lefoglaltatja még a jegyeket is. Micsoda gavallér! – gondoltam magamban.

Indult a vonat, elbúcsúztunk, majd elhelyezkedtünk a kényelmes üléseken, s mivel még mindig korareggel volt, előbb csendben beszélgettünk, majd a vonat egyhangú zakatolása mellett kicsit elálmosodtunk, és elaludtunk.

POZSONYT érintve hagytuk el a Dunát. Onnan Csehszlovákián keresztül vágatott velünk a szerelvény. Már világos volt, amikor megláttuk az Elba folyócskát, amely haladásunkkal egyfolytában szélesedett. Amikor átléptük a cseh-német határt, tovább is a Prágai medencén keresztül robogott a vonat, ahol már nagy folyóként hömpölygött a sínek mellett, s futott Észak felé, hogy a tenger ölelő karjaiban vegyüljön el a sós tengervízzel.

Tisztára takarított mezőkön keresztül vágatott velünk a gyorsvonat. Az ablakból csodáltuk a tájat. Nekünk mindez azért tűnt föl annyira, mert Magyarországon amerre járunk, mindenütt kidobált szeméthalmokkal találkozunk városok-falvak határában, erdők-mezők útjai mellett. Itt pedig vonatunk ablakán kinézve, mindenütt tiszta mezők, útszélek, s koraősz lévén, még minden tiszta és üde zöld. Ezért már az odafelé vezető út is emlékezetes és nagyon megkapó volt számunkra. Lányommal nagyon jól éreztük magunkat a gyorsvonat kényelmes ülésén, élveztük a ragyogó napsütésben fürdő gyönyörű tájat.

A NÉMET Demokratikus Köztársaságban – ott tartózkodásunk alatt – emlékezetes látványokban részesültünk. Első állomásunk Lipcse volt, ahol időnk nagy részét töltöttük. A belvárosban szálltunk meg, a régi városháza melletti hotelben, a földszinti hatalmas ebédlőben étkeztünk. Lányommal kényelmesen berendezett külön szobát kaptunk, fürdőszobával, televízióval, hűtőszekrénnel, és minden kényelemmel ellátva. Először kicsomagoltunk, elpakoltuk a ruhákat, fölfrissítettük magunkat és csatlakoztunk a csoporthoz.

– Tudod, Nóri, én minden nép ételét szívesen kóstolgom. Ott is igyekeztem a különlegességekkel megismerkedni. Semmit nem sajnáltunk magunktól. Sokat sétáltunk lányommal, hamar fölhaláltuk magunkat a városban. Naponta jártunk ki a vásárba, hol a csoporthoz csatlakozva, máskor külön, csak kettesben. Barangoltunk a hatalmas vásár területén, végigjártuk a kiállításokat, megcsodáltuk az újdonságokat, már amennyi időnkből és erőnkől telt. Többször jól kifáradva tértünk vissza a szállásunkra.

Kis pihenő és étkezések után szabadon csatangoltunk a városban, fölkerestük a nevezetes helyeket. Egyre halványuló német nyelvtudásommal igyekeztem magam megértetni, – nem dicsekedhettem nagy sikerrel. Középiskolában elég jól bírtam a nyelvet, ugyanis iskolai tanulmányaim mellett a kötelező nyári üzemi gyakorlatokat ügyvédnőnél töltöttem, akivel általában németül beszéltünk, hogy gazdagítsam nyelvtudásomat. Utána – mivel nem gyakoroltam, nem volt rá szükségem, bizony sokat felejtettem, azért annyit még tudtam, hogy engem ott eladni nem lehetett.

A város nevezetességeit, szép épületeit, csoportosan néztük meg; bekukkantottunk az üzletekbe, némi apróságot vásárolva, hogy otthon meglephessük majd szeretteinket. Mindez fárasztó volt, utána jól esett a pihenés.

– Nem vagy még fáradt? – kérdeztem Olgától, mert ha igen, akkor megágyazok. Remélem, ahogyan megígérted, egész héten nálam maradsz. Látod, egyedül vagyok, nekem is jól jön a társaságod, a lányom csak szombaton tér haza az iskolai üdülésből, igazán senkit sem zavarasz. Neked is jól tesz a változatosság.

– Még a lipcsei utunkat befejezném, ha te sem vagy nagyon fáradt, aztán lepihenhetünk.

Nos, a következő nap egy kisebb csoporttal átmentünk a közeli városba. Nagyon örültem, hogy csatlakoztunk lányommal ehhez a társasághoz, mivel felejthetetlen élményt jelentett számunkra.

Előszedi a képeket és diákat, átadja nekem, hogy közben nézegessem.

Drezda

LIPCSÉBŐL néhányan – Karl Marx-Stadton keresztül – vonattal átruccantunk Drezdába. Gyönyörű város. A csoport tagjai közül csak néhányan vállalkoztunk az egynapos kiruccanásra, mivel ez nem tartozott az útiprogramhoz, s hazafelé már nem lesz időnk városnézésre, csak áthaladunk rajta. Megcsodáltuk a város pazar látványt nyújtó régi épületeit, palotáit, rendben tartott, szökőkutakkal tele, virágoktól pompázó sétányait. Nem tudtunk betelni a látvánnyal.

Mindez semmi ahhoz képest, amit a képtár kapuján belépve megcsodálhattunk: szökőkutakkal, szobrokkal teli parkot, a *Zwinger* csipkés palota-együttesét. Idejövetelünket megkoronázta az a néhány óra, amit bent a képtárban töltöttünk. Az ember csodálattal adózik a sok szépség láttán, a régmúltban élt, nagy művészek alkotásai előtt. Rafael, Tintoretto, Veronese, Tizian, Storze festményei, vagy Correggio: Csodálatos éj című képe előtt, s hogy ne soroljam tovább. Aztán a szobrok, majd a vitrinben őrzött kupák, vázák, tányérok és a többi kincset érő látványtól szabadulni sem tudtunk volna, – de letelt az idő, sietnünk kellett a sétányon át a pályaudvarra, majd vissza Lipcsébe, ahol csoportunk időzött.

Aztán eljött a nap, mikorra megbeszéltük a randevút. Magunkat kicsípve – én a fekete, hosszú csipke estélyi ruhámban, túsarkú cipőben, lányom halványzöld, szintén hosszú selyemruhájába öltözve, világos vajsín cipőjében, mindkettőnk karján gyöngyökkel kirakott kis táskával, vállunkra vetve az egyforma kézi horgolású csipke-kendőnket, taxival – érkeztünk a színház gyönyörű épülete elé, ahol hiába várakoztunk, gavallér sehol. Így a színházat csak kívülről, és az előcsarnokát csodáltuk meg. Azt azonban a mai napig sajnálom, amiért időnket várakozásra elpazaroltuk ahelyett, hogy jegyet váltottunk volna az előadásra.

Akkor még nem is sejtettem, hogy hasonló „véletlenek” követik majd közös életünket több mint két évtizeden át... Hosszú nézelődés, majd séta után mentünk a szállásra, kissé elromlott hangulatunkat nem akartuk megosztani ismerőseinkkel, mindjárt a szobánkba vonultunk. Ott ketten értékeltük ki a helyzetet, mi történt, hogy értesítés nélkül maradt távol Péter.

HAZAÉRVE a lipcsei útról, udvarlóm mentegetőzött, amiért nem jött utánunk, jól kimagyarázva magát, s én balga, akkor még el is hittem neki (később tudtam meg, alapos oka volt rá, amiért nem utazhatott külföldre, de ő ezt akkor is nagyon jól tudta, amikor nekünk megígérte). Mi viszont lányommal annyira jól éreztük magunkat, hogy túltettük magunkat rajta, és akkor az egész olyan nagyon nem is bosszantott engem.

Nemsokára megkérte a kezem, s nem tudom, miért nem mondtam neki nemet... Eddig ugyanis többen hiába tették nekem a szépet, elég volt, ha kicsit szórakoztunk, színházban, vendéglőben találkoztunk, hallani sem akartam házasságról. Több kedves családdal tartom a kapcsolatot, nem hiányzott különösen a férfi-társaság. Eppen elegendő volt már belőle. De most... magam sem értem az okát, benne voltam, pedig már eddig is történtek vele kapcsolatban olyan események, amire jó lett volna jobban odafigyelnem.

Olga rám néz, megfogja a kezem: – Néhányat megemlítek ezek közül, ha nem unalmas számodra, de azt hiszem, a következőket inkább hagyjuk holnapra. – Megnyugtattam, hogy érdeklődéssel figyelem, majd másnap folytatjuk.

REGGEL a vendégszobából álmosan jön ki Olga a konyhába, ahol Nóra már forró feketével fogadja. Utána a fürdőszobai tisztálkodás után még elfogyasztottak egy-egy csésze kakaót, majd reggeli után a kellemesen hűvös nappaliban foglaltak helyet.

Olga folytatja történetét.

Még házasságkötésünk előtt, szó esett köztünk arról, hogy Budapestre szeretnék költözni, hiszen két gyermekem ott tanul. Akkor Péter azt állította, hogy a Duna-parton, munkahelye közelében tatarozás-bővítés alatt áll egy épület, ő oda befizetett, ami az emeletráépítése után saját tulajdona lesz. Amikor az elkészül, oda is költözhetnénk, jóval közelebb leszünk a fővároshoz, mint innen. Ezért egyszer rá várakozva, arrafelé sétáltam és kíváncsian megálltam az építkezés előtt. Az úttesten ott állt egy úr, és olyan igazi gazdaszemmel nézegette a munkálatokat. Megszakítottam a sétámat, és szóba elegyedtem vele, miközben kisült, hogy valóban, a ház tulajdonosával beszélek. Megkérdeztem tőle, hogy az emeletráépítés kinek készül? Határozottan állította, hogy az övé, és senkivel sem közös az épület. Ejha! Ez már szöveget ütött a fejembe. Péterrel találkozva, említést tettem róla, de ő állította, hogy valami tévedés lehet, és annyira meggyőzően kimagyarázkodott, hogy elhittem neki.

MÉG MINDIG csak udvarolni járt hozzánk Péter. Egy alkalommal ismeretlen valaki kereste. Csengetésre ő ment ajtót nyitni, rövid ideig hallom, amint a bejáratnál beszélgetnek, de utána hiába vártam, csak nem jött vissza. Furcsállottam, miért marad kint olyan sokáig, hiszen behívhatta volna ismerőst, de amikor kimentem, sehol senki, se Péter, se a vendége.

Udvarias embernek ismertem eddig, ezért csodálkoztam rajta, hogy köszönés nélkül távozott. Napokig nem láttuk, mintha nyoma veszett volna, mivel másnap telefonon sem jelentkezett. Teljesen érthetetlennek tartottam (még akkor), hogy miért. Mai szemmel biztosra veszem, hogy valamilyen tartozása vagy rendezetlen ügye lehetett, azért kereste valaki. Annyit mondott napok múlva, mikor előkerült, hogy a fővárosi rendőrkapitányságon kihallgatták egy bizonyos korábbi ügyben, a metróépítéssel kapcsolatban, ahol ő dolgozott. Arra a kérdésemre, hogy közben miért nem telefonált, nem kaptam választ, valahogy elhessegette a témát.

Arra nem tudok visszaemlékezni, honnan tudtam meg, hol kellene keresnem, de még az említett beszélgetés előtt Budapestre utaztam a megjelölt helyre, ahol senki nem mondott, vagy nem akart nyilatkozni semmiről, és dolgomvégezetlenül jöttem haza, izgultam és sajnáltam őt. Amikor újból találkoztunk, nagy előadást tartott róla, milyen ügybe keveredett a metróépítés idején, de nekem kissé zavaros volt az egész. Persze, olyan meggyőzően adta elő, mintha teljesen ártatlan volna az ügyben. Abban az időben, mikor az eset lejátszódott, sok embert meghurcoltak ártatlanul, azt hittem, ő is ezek közé tartozik.

A KÖVETKEZŐ, említésre méltó eset is, még esküvőnk előtt történt, folytatja Olga. Anyakönyvvezető ismerősöm talán meg is sértődött, amikor megtudta, hogy nem a városban tartjuk a polgári esküvőnket, hanem a fővárosban, a XII. kerületi városházán. A vőlegény nagyon igyekezett mindenben intézkedni. Fölkereste az irodájában – és rám hivatkozva – arra kérte, ne küldje el az iratokat, ő úgyis, a beosztása során szinte naponta jár Budapestre, majd elviszi, és személyesen adja át az anyakönyvvezetőnek, ahol különben is meg kell beszélnie az esküvő részleteit.

A jelzett hivatalnok jó ismerősöm, később elmondta nekem, nem szívesen tette, csupán rám való tekintettel hajlott rá (előírás, hogy postán kell elküldenie az iratokat). Ennek az ügynek a folytatása majd időrendben, később következik!

KEDVES LEENDŐ párom javaslatára – az esküvői cipőt-kalapot – minden kelléket beszerezni, a fővárosi Váci utcába vitt el. Említette nekem, hogy jól ismeri a Rothschild-szalon tulajdonosát. Nála rendeltem meg az esküvői kosztümöt, bár beértem volna a helyi szalonnal és varrónőkkal is, hiszen mindig jól szabott ruhákban jártunk lányommal együtt. Igaz, minden nagyon szép lett, de lehetett is, ha figyelembe veszem a borsos árakat, amit kifizettem érte.

Franciaországból származó, tiszta nehézselyemből készült a kosztüm, hozzáillő finom színű, bélelt pehelykönnyű blúzzal, amit csak kézzel lehetett megvarrni.

Emlékezetes esküvőre készültem. (Az is lett, de nem olyan, amire számítottam!) Lányom is kereső már akkor, nem álltunk rosszul anyagilag, az esküvői kiadásokat a takarékbba tett pénzből fedeztem. Péternek viszont anyagi gondjai lehettek, mert az esküvői ruhája (elegáns szmoking) kölcsönzöböl származott.

EGYÜTT MENTÜNK Budapestre különféle apróságot vásárolni. Az akkor Engels-téri autóbusz-állomáshoz közeli utcában működött egy hatalmas rövidáru-(gomb)üzlet. Gombokat, cérnát és egyéb apóságot válogattam. Fizetésre került sor. Kiraktam a kosaram tartalmát, a pénztáros beüti az összeget a kasszába. Amíg a pénzemet kiszámolom, hallom, hogy a hátam mögött kedves párom hangos szóváltásba keveredik valakivel. Fizetés közben nem is tudtam mire vélni, utána érdeklődve fordultam arrafelé. Nem tudom, kire haragudott, de a zsebeiben kotorászott és váltig hangoztatta, hogy *ellopták a pénztárcáját*, a benne levő négyezer forinttal együtt.

Képzelheted, engem hogyan érintett ez a jelent. Sietve kifizettem az ő vásárlását is, és igyekeztem minél előbb elmenekülni az üzletből, sosem szerettem a jeleneteket.

ÜDÍTŐT VETTEM elő a hűtőszekrényből, s amikor kitöltöttem a poharakba, Olga mély sóhaj után folytatta élete szomorú szakaszának történéseit.

– Gondolom, tudod, hogy fiam az egyetemi éveinek harmadik esztendejében megnősült, s most a menyem láthatóan közeledett állapotának végéhez. Már csak napjai voltak hátra, hogy unokámat megszüljje. Képzeld, én azért izgultam – mondja nevetve – hogy unokám csak az esküvő után érkezzen a világra, nehogy *nagymamaként legyek menyasszony*. Ezt a dolgot viszont nem lehet visszatartani, eljött az idő, és bizony esküvőnk előtt, megszületett épségben és egészségben, november 6-án, ezért aztán a születésnapja lett a névnapja is. Így kedves szülei szegénykémet megfosztották évente egy személyes ünnepléstől, mondja ismét jót nevetve Olga.

Persze, mindenki örült a családban. Városunk kórházába jött szülni, mivel az anyja szülésznő. A gyess-idejét is itt töltötte, csak akkor tért vissza Budapestre, amikor már munkába kellett állnia. Addig otthon örülhattünk az aranyos kis lurkó fejlődésének.

Unokám ugyanolyan szép, és aranyos kisbaba volt – folytatta mosolyogva Olga –, mint annak idején a papája. Ugyanis kisfiam másfél éves korában a keresztmamája elvitte egyik híres fővárosi fényképészhez, ahol több fölvételt készítettek róla. A cég arra kért, járuljunk hozzá a legjobban sikerült fölvetel sokszorosításához, s azt „Budapest legszebb gyermekei” címen sorozatban kiadták. Képzeld, reklám-baba lett, s ezzel sugárzó arccal, kezembe nyomta a csöppség nevető képét!

Esküvő

NOVEMBER 20-ÁRA, a Pallas szállóba foglalt szobákat vőlegényem. Rajtunk kívül a lányomnak, és Misi udvarlójának kellett külön-külön szoba, akit kérésére meghívtunk az esküvőre. A szállodából korareggel fodrászhoz siettem, majd taxival mentem vissza a szállóba. Bár nem volt messze, de csendesen eleredt az eső, nem szerettem volna, ha elázik a frizurám. Ekkor eszembe jutott az első esküvőm napja, amikor nem csendes eső esett, hanem úgy zuhogott fentről, mintha dézsából öntötték volna. Én égiháborúnak neveztem el. Arra gondoltam: talán üldöz a balsorsom? – mivel azt tartják, hogy akinek esküvőjén eső esik, az életében sokat fog sírni. Sajnos, nálam beigazolódott. De hadd térjek vissza oda, ahol abba-hagytam.

Amikor bementem a sofőrnek, hogy vigyen a Pallas-szállóba, rámnézett, és azt mondja fölényesen: az nem Pallas-szálló, hanem *Palack*-szálloda. Nem akartam vele vitát nyitni, csak annyit mondtam, már csak tudom, hol szálltunk meg. Nem hitt nekem, hiszen ő PESTI, csak jobban tudja, mint más, aki nem a fővárosban lakik.

Nos, odaérve, együtt indultunk mindnyájan a XII. kerületi anyakönyvvezetőhöz. Út közben már zuhogott az eső. Minden meghívott jelen volt, a vőlegény esküvői tanúját kivéve. (Hogy miért, erről majd a későbbiekben még szólok.) Péter – mint mondta – Erdélyben élő egyetlen rokonát, öccsét kérte föl e tisztségre. Ennek nagyon örültem, legalább megismerhetjük a testvérét. Mivel nem jött el, ezért fiam ugrott be helyettesként. Az én tanúm, a bátyám, sógornőmmel időben megérkezett.

A szertartás befejeztével az esküvői ebéd – szintén egy budai elegáns kisvendéglő előre lefoglalt helyiségében zajlott le. Ez se ment simán. Nagyon zavart, amikor párom a vendégek előtt a főpincérrel hangos szóváltásba keveredett. Nem értettem, a nézeteltérést miért kell feltűnő módon, a vendégek előtt intézni? Azt állította, hogy megrendeléskor már kifizetett előlegként egy bizonyos összeget, amit a főpincér nem ismert el. Kérte, mutassa fel az átvételi elismervényt, mivel minden alkalommal adnak róla nyugtát. Azt mondta Péter: nincs nála. Szerintem – még ha érezte is az igazát – akkor se lett volna illendő ebéd közben, vendégek jelenlétében hangos jelenetet rendezni, pláne, hogy nem is nagy összegről volt szó. Nekem égett a képem a szóváltása miatt.

ESTEFELÉ búcsút vettünk a vendégektől, és visszatértünk a szállodába. Fárasztó nap állt mögöttünk, jólesett a lazítás. Egyébként is hajnalban kellett felkelnünk, mert egy erdélyi társasutazásra mentünk – volna – nászútra. Tehát mentünk volna, de az út elmaradt... Péter nagy izgalommal, korábban kiment az autóbusz-pályaudvarra (legalábbis azt mondta), de nemsokára lehangoltan azzal tért vissza, hogy nagy baj van, mert az a bizonyos autóbusz, amelyre befizetett (?) már előző nap elindult utasaival (!). Valami olyan érzésem támadt, hogy az egészet most találta ki... Lányommal összenéztünk, s azt hiszem, egyre gondoltunk, hogy ennyi véletlen talán már nem is lehet! Azonban ha valamiben kételkedtem, s kérdéseket tettem föl neki, annyira meggyőző magyarázatokat adott minden esetben, hogy én elhittem neki...

Mit volt mit tenni, gyorsan újból útnak indult, és sikerült a Keszthelyen nemrég' átadott új szállodában szobát foglaltatni egy hétre, s oda utaztunk el, míg lányom lehorgaszott orral hazautazott vőlegényével együtt. Ő *akkor még* – tapintatból – ezekre az előtte zajló furcsa esetekre nem tett megjegyzést.

Hévízen

CSAK RÖVID IDEIG élvezhettük lányommal az addigi nyugodt, kényelmes életünket. Legalább tíz évig kettesben éltünk az árnyas liget mellett épült újonnan épült, szépen berendezett lakásunkban. A két fiú Budapesten tanult. A kisebb még a hetes foglalkoztató általános iskolát végezte, idősebb pedig a Műszaki egyetem villamosmérnöki karán tanult.

Évek múlva ismertem meg a tényeket, miért „*késtiünk le*” az erdélyi nászútról; azért, mert Péternek valami okból bevonták az útlevelét... De akkor azért nem átalította egy Erdélybe szóló nászút ígérettel – még korábban pedig a lipcsei színházi találkozójával – átverni új feleségét, illetőleg akkor még menyasszonyát, engem, immár a legközelebbi hozzátartozóját! – mondta Olga, miközben zsebkendővel törölgette a szemét. Nóra meg annyira megsajnálta, hogy még most is mennyire szívére veszi az esetet.

KARÁCSONY KÖZELEDTÉN párom bejelentette, s egyben kért, ne haragudjak rá, de az ünnepeken nem lesz itthon, mert már korábban kapott beutalót a hévízi szanatóriumba, asztmáját kezeltetni. Nem érintett valami jól a hír, de mit tehettem? Elmondtam: nem szeretném a kezelést megszakítani, arra kért, én is utazzam néhány napra, Hévízre. Végül abban egyeztünk meg, hogy a karácsonyestét itthon töltöm gyermekeimmel, majd útra kelek, és meglátogatom. Egy magánháznál foglalt nekem szobát, onnan jártam étkezni, a szanatórium ebédlőjébe. Néhány napot töltöttem ott, lejártam a tóra fürödni, és a tél ellenére, jólesett a kikapcsolódás.

Jót mulattam viszont magamban, mikor egy séta alkalmával betértünk egy nagyáruházba, ahol vásárolni akartam. Körülnéztem és a nagy választékból többféle termék megnyerte tetszésemet, például a nagyméretű színes lepedők, amilyeneket az otthoni kisebb üzletekben nem láttam. Közben odasúgta nekem, mivel karácsonykor nem lehetett velünk, szeretne megajándékozni: válasszak magamnak valamit.

Körülnéztem, de hirtelen nem jutott eszembe más, bár otthon van elegendő, de egy ernyőt vettem le a polcra, mert kicsit szemergett az eső, és azt nem tettem be az úti csomagomba. Mentem fizetni a pénztárhoz, s akkor odasúgja nekem az én párom, hogy fizessem ki az ernyőt is, majd megadja otthon, – de ő elfelejtette...

KEZDŐDTEK a dolgozós hétköznapiak. Egy nagyon kedves közigazdással, Veronikával dolgoztam együtt, ő a pénzügyi osztály vezetője volt. Jó baráti kapcsolatot tartottunk fenn, nemcsak a munkahelyünkön, otthon is gyakran együtt töltöttük az időt, sőt többször mentünk együtt budapesti tornaszalonba és cukrászdába is. Péternek sem volt már ismeretlen, többször találkoztak. Még esküvő előtt kölcsönkért tőle négyezer forintot azzal, hogy éppen most nincs nála annyi pénz, legközelebbi találkozás alkalmával visszaadja neki. Esküvő után eszembe jutott, és rákérdeztem: visszaadta-e már Péter a tartozását, mert otthon nem került szóba. Veronika azt válaszolta, hogy nem tesz semmit, ráér megadni, neki nem sürgős.

Engem azonban annyira rosszul érintett, hogy otthon elővettem kedves páromat azzal, hogy nem szeretem az ilyen dolgokat, megegyeztünk abban, hogy én másnap elviszem neki a pénzt, s ő nekem tartozik vele. Mostanáig...

Eddig az ideig már ismét jó csokorra való meglepetéssel szolgált nekünk, ami miatt egyre kellemetlenebb érzéseim támadtak.

Közeledett a dél, megegyeztünk, hogy lemegyünk a közeli vendéglőbe ebédelni, s a délutáni pihenés után folytatjuk a megszakított történetet.

Délután ismét a teraszon helyezkedtünk el némi ropogatnivaló és hűtött üdítő társaságában.

Tanulok autót vezetni

MÉG ŐSSZEL beiratkoztam autóvezetési tanfolyamra, mert elhatároztuk, hogy hárman vagyunk keresők a családban, majdcsak sikerül befizetnünk egy autóra. Péter ugyanis megígérte, hogy anyagilag ő is hozzájárul.

Egész őszön szorgalmasan tanultam. A tanfolyam áthúzódott a következő évre. Sajnos, csak a műszaki témára kaptunk könyvet, a KRESZ éppen módosítás előtt állt, ezért csak jegyzetekből, és tesztlapokból tanulhattunk.

Utána kezdődött a gyakorlati képzés. Az oktató kijelölte az időpontokat, az első óra a következőképpen zajlott le: az udvarban állt a gépkocsi, az oktató helyet kínált a vezetőülésen, ő a jobboldali ülést foglalta el.

– Indítson! – szólít föl.

– Én nem tudok autót vezetni, – mondtam ijedten.

– Persze. Azért ülünk most itt ketten, hogy megtanuljon.

Nagyon illetődött voltam. Minden új volt nekem. Aztán csodálatos érzés fogott el, amikor szép lassan megmozdult alattam a kocsi.

Oktatóm azonban jól megleckéztetett. Keskeny, egysávos, középen domború útra vezetett, ahol olyan érzésem támadt, mintha nem férnék el rajta a kocsival.

Egyik gyakorlati órán pedig az országhatár felé indultunk, ahol jobbra kellett kanyarodnom egy mellékutcaiba. Nagyon zavart, amiért az oktató mindig későn jelezte, merre fogunk haladni, nyilván azért, mert ki akarja próbálni, milyenek a reflexeim. Én pedig bátran, élesen vettem be a kanyart, s nemigen volt rá időm, hogy megfelelően lassítsak. Utólag úgy értékelem, hogy nekem akkor még túl sok volt egyszerre többfelé figyelnem. Egyszóval: alig tudtam bevenni a kanyart, pedig akkor még mély árok húzódott az út szélén, kellemetlen lett volna ott landolnom. Szerencsésen megúsztuk a dolgot, az oktátónak nem is kellett rálépnie a pótfékre. Mikor túlestünk az egészen, azt mondta:

– Ha legközelebb nem fékez időben, nem fogok szólni, bemegyünk az árokba!

– Jó! – válaszoltam neki – nem egyedül megyek, maga is ott lesz mellettem.

HÁROM NŐ tartozott a csoportba, sok fiatal fiú között. Tanulás közben érdekes dolgok történtek. Ők mind konyítottak valamit az autó szerkezetéhez, többen a vezetéshez is. Mi viszont nagyon kezdőnek bizonyultunk minden tekintetben. Nekem például fogalmam se volt róla, hogy az autó motorterében és máshol az a sok alkatrész, műtűr és vezeték milyen célt szolgál.

Egyik órán az elméleti oktató a *kuplungról* magyarázott. A három nő egymás mellett ült. Sejtésünk se volt róla, mi lehet az a kuplung. Jó vastag, vagy ötszáz oldalas könyvet kaptunk. Kezdtük keresgélni benne, hol találjuk ezt a részt. Az egész óra a könyv lapozásával telt el, még figyelni sem tudtunk az előadóra. Hiábavaló volt minden igyekezetünk, sehol nem leltük. Végignéztük a tartalomjegyzéket, ilyen cím nem szerepelt benne. Csak az óra végén derült ki, miért. Odamentünk az oktatóhoz, s megkérdeztük, hol található a mai anyag a könyvben. Gyorsan megmondta az oldalszámot, ahol vastag nyomtatott betűkkel a következő címet olvastuk: TENGELYKAPCSOLÓ. Mi összenéztünk a lányokkal, és azt válaszoltuk, hogy

nem a tengelykapcsolót, hanem a kuplungot kerestük. A fiúk kinevettek bennünket, amiért azt sem tudjuk, mi a kuplung. Valóban nem tudtuk.

Amikor a lányom látta, milyen szorgalmasan tanulok, átlapozta a feladatlapokat, fölött néhány kérdést, nem dicsekedhettem különleges műszaki tudományommal. Azt mondta: – Anyukám! Te sosem fogsz átmenni a műszaki vizsgán...

– Dehogynem! Ne félts engem. Iskolában is mindig azt tanultam meg legjobban, amit nem egészen értettem.

Vizsgák

ELŐSZÖR a KRESZ-ből kellett vizsgáznunk. Bár mindig vizsgadrukkos voltam, de most jól vettem az akadályokat. Jóérzéssel töltött el, hogy sikerült, és nem is rosszul, elegendő pontszámot értem el.

Utána a műszaki ismeretekből kellett bemutatni a tudományunkat. Nekem fülemben csengett lányom mondása, ezért éjjel-nappal tanultam, nehogy szégyent valljak. Tesztlapokat kellett kitöltenünk. Általában három kérdés közül kellett kiválasztanunk a megfelelő választ. Később úgy értékeltem, hogy a műszaki vizsgánál valójában a jó vizuális készségem segített rajtam. Mikor ránéztem a kérdésekre, megjelent előttem az a kép, ahol bemutatták a helyes választ. Úgy vésődött be az agyamba: jobb oldali felső kép, tehát a c. válasz a jó! Nem voltam könnyű helyzetben, de az átlagnál jobb eredményt sikerült elérnem. Megjegyzem, hogy a fiúk, akik nagy lendülettel, bizalommal és lezseren fogták föl a vizsgákat, rosszabb eredményt mutattak föl, mint mi, a nők. Azt gondolták, hogy eleget tudnak, ezért nem fordítottak sok időt a tanulásra.

Tudom, nem kellene dicsekednem azzal, hogy több évtizedes vezetés után ma sem tudok több alkatrészt megkülönböztetni az autóban, csupán azokat, amelyek meghibásodása miatt menet közben valahol az országúton le kellett állnom.

Ezután már csak arra vártunk, mikor kapunk értesítést a gyakorlati vizsgáról. Első alkalommal nagyon izgultam, de nemcsak én, a többiek is, mert hallottuk, hogy nehéz feladatok elé állítanak, ami érthető, hiszen veszélyes üzem a gépkocsi.

Az irodából indultam, mert reggel kilenc órakor kellett megjelenni a régi kis rutinpályán. Előtte egy helyett, három erős feketekávét hajtottam föl. Meg is lett az eredménye, kezem-lábam reszketett, most már nemcsak az izgalomtól, hanem a túlzott adag koffeintól.

Sorra kerültem, elfoglaltam a vezetői helyet az autóban, jobbról mellettem a vizsgáztató, akit a fiúk egyszerűen „Vaddisznónak” becéztek, ami csak fokozta az amúgy is tetőre hágott izgalmam. Én nem ismertem, a megyeszékhelyről érkezett. Mikor mellé ültem, csendesen jegyzetelt egy füzetben, se nem rúgott, nem harapott és nem is túrt az ormányával, mivel az nem volt neki. Talán mégsem olyan veszélyes? – gondoltam magamban.

Fölvette az adataimat, majd odaszól, hogy indulunk. Igen ám, csak korábban a gépkocsi mindig úgy állt, hogy előremenetben kellett elindulni. Most pedig a padka felé nézett az eleje, s én – nagy izgalmamban, szokás szerint – először előremenetbe kapcsoltam. Azonnal észrevettem a hibát, gyorsan javítottam. Hátha észre se vette? Dehogynem! Azonnal jegyzett valamit a noteszébe. Nekem viszont mindkét lábam remegett, éreztem, szinte használhatatlan vagyok, de azért az utasításoknak megfelelően végigmentünk a folyó-parton, átmentünk a nagy rutinpályára. Ott előre- és hátramenetben is végigszenvedtem a szokásos szlalomozást, közben egyszer-kétszer javítottam. A keskeny Nádor utcában sikerült az Y-forduló, a régi banképület előtt meg a kis emelkedőn jól ment a kézifékes indulás, amitől mindig féltem.

Mikor ott végeztünk, visszamentünk a kiinduló helyre, s azt mondja vizsgáztatóm: – Na, most kimegyünk a forgalomba!

Ekkorra én feladtam, úgy éreztem, elfogyott az erőm. Suttogva megszólaltam: – Ne haragudjon, nem vagyok olyan állapotban, hogy forgalomban vezessek. (Így tanították az órákon!) Kérem, szakítsuk meg a vizsgát. Azt hiszem, látta rajtam, hogy kezem-lábam remeg. Nem ellenkezett. Abban állapotunk meg, hogy újra kiírnak gyakorlati vizsgára.

Oktatónk addig a várakozókkal beszélgetett, azt ajánlotta, hogy legközelebb a szokásosnál semmiképpen ne igyunk több kávét vizsga előtt, mert ellenkező hatást vált ki. Korábban sohasem ittam egyszerre egy adagnál többet, és most a háromnak éreztem kellemetlen hatását, így teljesen használhatatlan állapotba kerültem.

Befizettem a többletgyakorlás pótdíját, és szorgalmasan jártam vezetni az új vizsgáig. A fokozott izgalomhoz az is hozzájárulhatott, hogy a kötelező 30 óra gyakorlás nem ad kellő rutint a nyugodt vezetéshez. A csoportbeliek közül többen beültek otthon a családi autóba, vagy ismerősök kociján gyakorolhattak, mégsem lettek sikeresebbek a vizsgán. Az előbb szép névvel illetett úriember ugyanis a jelentkezőknek legalább a felét új vizsgára kötelezte. Én éppen ezt akartam elkerülni azzal, hogy önként feladtam.

KÖVETKEZŐ VIZSGÁT július 31-ére tűzték ki. Örömmel láttam, hogy nem a salgótarjáni úrral kell találkoznom. Egy ismerős közlekedési ügyész, kolléganóm férje foglalt mellettem helyet az autóban. Valahogy nyugodtabban fogadtam, még akkor is, ha tisztában voltam azzal, hogyha netán megkapom a vezetői engedélyt, sokat kell gyakorolnom ahhoz, hogy kellő rutinra tegyek szert.

Végigjártuk a vizsgafeladatokat. Jól érintett, hogy lakhelyünk környékére is elvitt, ott a csendes utcákon körbejártuk a házakat. Több egyenrangú útkereszteződésben megálltam a helyemet. Azzal búcsúzott, hogy megfelelttem, de javasolta, hogy sokat gyakoroljak. Megnyugtattam, tisztában vagyok felkészültségemmel.

Néhány hét múlva postán érkezett a vezetői engedélyem. Most már csak autó kell hozzá, hogy a csendes utcákban gyakoroljak. Erre azonban még sokáig kellett várnom.

Közben beborult az ég, az erkélyen szél borzolta össze a hajunkat, ezért összeszedtük az asztalon maradt edényt és egyebeket, majd a nappaliban, a nagy ablakok mellett, kényelmes fotelekben foglaltunk helyet.

Balaton mellett

ILYEN GONDOLATOKKAL, és gondokkal teltek az évek – kezdte mai mondókáját Olga. Megint eljött a nyár. Mindketten, már lányom is dolgozunk. Osztályvezetői beosztásban viszonylag szép jövedelemre tettem szert, s évente – jó főnökünknek köszönhetően – már abban az időben kaptunk tizenharmadik fizetést, ami megkönnyebbítette a karácsony előtt szokásos vásárlásokat. Tehát anyagilag jól álltunk – volna, ha Péter nem tesz ki bennünket folyton anyagi zűrjeinek.

Utólag arra a következtetésre kellett jutnom, hogy azok közé tartozom, akik nem ismerik föl az emberek igazi értékeit. Mindig azt hittem, én jó emberismerő vagyok. Igaz, a szimpátia nálam eddig – két kivétellel – jó jelnek mutatkozott. Csak éppen azoknál nem vált be, akikkel összekötöttem az életemet.

Teltek az évek, hol kellemesen, hol gondokkal, bosszúságokkal tarkítva. Minden évben Balatonnál töltöttük a nyári szabadságot. Apukám már egyre kevesebbet időzik a kicsi kertjében. Most már elég volt neki saját magát ellátnia. De még mindig ragaszkodott hozzá, hogy egyedül szerezze be a közeli kis boltból az élelmiszert. Nyáron azonban ezt a feladatot átvettük tőle, hogy több ideje jusson a pihenésre. Minden látogatásunk alkalmával, már egyre fáradtabbnak és gyengébbnek találtuk.

Szeptember 17-24.

LÁNYOMMAL elhatároztuk, hogy ismét megyünk világot látni. Jelentkeztünk egy itáliai útra. Nyolc napos út előtt álltunk. A csoport nagy része kollégákból állt, velünk tartott a pénzügyről Bugi, Juci, elnökhelyettesünk: Kálmán, a művelődésügyről B. Sanyi és Irmuska, Mari a férjével, Margó, kolléganőm és szomszédom, közvetlen munkatársamnak, Irénkének mindkét lánya, egyikük lányom osztálytársa, meg Erzsi, szintén a szomszédságból.

Az intézményekből is csatlakoztak hozzánk, a Bajcsy iskolából az igazgató felesége és testvére: Pálmáiné Erzsi, velünk tartott a lakásunk fölött lakó – bennünket folyton beáztató – tanítónő: Irénke, de ezen túl az Ügyészségről, a Bíróságról is jelentkeztek az útra. Végül, de nem utolsósorban velünk jött a városszerte ismert „Parasztkirály” is, aki tele volt pénzzel, szerencsénkre, mert később bárkit kisegített, valutát vásárolhattunk tőle út közben. De az, a mai napig titok maradt előttem, hogyan tudta a határokon átügyeskedni a sok pénzt, ugyanis mi az akkori szigorú ellenőrzések miatt, csak a megengedett összeget mertük magunkkal vinni, ami kevésnek bizonyult.

Ez is gyönyörű út volt, végigjártuk a csodálatos városok nevezetességeit, de nem erről akarok megemlékezni. Egy érdekes esetről azonban szót kell ejtenem.

Firenzében történt, hogy a program befejeztével indultunk *volna* tovább, azonban „népszámlálásnál” a találkozásra megjelölt helyen és időben fájó szívvel kellett tudomásul vennünk, hogy valaki (egy fiú) nem érkezett vissza a megbeszélt időre. Vártuk, vártunk sokáig, mindhiába. Később megtudtuk (ugyanis szobatársának említette), hogy ő majd „*elfelejt velünk hazajönni*”, vagyis *disszidál*! Nagy szó volt ez abban az időben, mégis megtörtént. Nekünk viszont indulnunk kellett vissza a szállásunkra, Riminibe.

HAZATÉRVE, jó hírrel fogadtak. Fölajánlották, hogy hármas cserével a városközpontban épült lakásba költözhetünk át, mivel egyik kolléganőm igen messze lakik a munkahelyétől és mindentől, közelebb szeretne lakni beteg mamájával, s elfogadná a mi lakásunkat. Bár szerettem ott, a zöldövezetben lakni, de nagyon csábított az ajánlat, főleg a központi fűtés vonzott, mivel jelenleg sokat kellett kínlódni minden évben a fűtőanyag beszerzésével, meg a fürdőszobai és a kisebb szobai olajfűtésű kályhával, ami mindig meghibásodott, Péter meg nem értett ilyesmihez, ezért a kályhaszerelő gyakran megfordult nálunk. Egyszóval örömmel elfogadtam az ajánlatot.

Végre! Megkaptuk, elkészült az új ház. Igaz, voltak még apróbb teendők a lakásban, de már zsebünkben a kulcs, megkezdjük a költözködés előkészületeit: például a gardróbszekrények és kamrapolcok festését, az ablakok rendbehozatalát. Lányom nagyon ügyesnek bizonyult, minden szerszámhoz jól értett, sok hasznát vettük rátermettségének. Takarítottunk, lemértünk mindent, függönyöket vásároltunk, szabtunk-varrtunk, szegtünk, amit lehetett, már beköltözés előtt felszereltünk.

A ház előtti téren még állt a felvonulási épület, ahol a szakmunkásokat elérhettük, ha valamilyen gond adódott a lakásban. Egyik nap nekünk is szükségünk lett rájuk. Amikor a tisztogatáshoz használt vizet leöntöttük a toalett kagylójába, bizony, az nem nyelte el. Szóltunk a vízvezeték-szerelőnek, jöjjön, nézze meg, mi a gond vele? Ijedten azt kérdezte: – csak nem használták a WC-t?

– Talán nem szabad? – válaszoltunk kérdéssel.

Nos, az eddigi munkánk egy része kárba veszett, mert törés keletkezett a fürdőszoba padlója alatt lefektetett csőben, ami a kis kamrán keresztül vezetett a konyháig. Fölszedték a padlózatot, a konyhába dobálták ki a homokot, ismét homokbuckákon közlekedtünk, és fölfordulás lett az egész lakásban. Mi mégis örültünk, mert mint hallottuk, olyan lakás is akadt, ahol ha lehúzták a WC-ben a vizet, annak minden tartalma a fürdőkádba folyt át. Mikor kibontották a padlót, hogy hozzáférjenek a csővezetékhez, egy ép sörösuveget találtak benne. Talán munka – vagy inkább ivászat – közben a munkásokat meglephette a vezetőség, gyorsan beledugták az üveget az akkor még nyílt csőbe, aztán otffejlették, és beépítették... Az is előfordult, hogy az egyik kis szobának a teljes falát elfoglaló ablak két szárnyból álló üvegét középen nem függőlegesen, hanem kissé átlósan állították be a keretbe... Ilyet, eddig még sosem tapasztaltam. (Nehéz leírni, könnyebb volna lerajzolni!) Nem is tudom, hogy az asztalos és az üveges hogyan tudta ezt a képtelenséget összeillesztetni...

A ház, illetőleg a lakások átadásánál meglátszott a hanyag munka, a nem kellő ellenőrzés, mert rengeteg kisebb-nagyobb hiba, minőségi hiányosság mutatkozott beköltözésnél. Abban az időben ez nem sokat számított. Nem azok vették át műszakilag a lakást, akik majdan lakják, hanem az építető cég úgynevezett „szakemberei”. Én is hiába írtam össze a lakásban talált hibákat, amelyeket ki kellett volna javíttatni az építetővel, semmit sem ért. Viszont annak kellett viselnie a következményeket, aki beköltözött, aki utána használta a lakást.

Nemsokára átköltöztünk, és berendezkedtünk. Nagyon tetszenek a hatalmas ablakok, a nagy üvegajtó, ahol reggeltől délutánig besüt a nap, teljes világossággal árasztva el a lakást.

Szerettem a korábbi otthonomat, ahol kellemes volt a környék, a sok fa, a zöld környezet, mégis jobban vonzódok a központhoz, itt minden közel van, percek alatt beérek az irodába, és mindent megkapok, és karnyújtásnyira intézhetem az ügyeimet.

Eleinte kicsit kellemetlenül érintett a nagy forgalom zaja, főleg nyáron nyitott ablaknál a televízió nézést zavarta. Ezért hamar lecseréltük a régi, már divatjamúlt fekete-fehér képernyős televízióunkat nagyképernyős színesre, egyébként is meghibásodott a hangja.

Én hamar hozzászoktam a nagy forgalom okozta zajhoz, szerencsémre jó alvó vagyok. Örömet azonban nagyon zavarta, hogy Péter hangosan hallgatta az adásokat, főleg akkor, ha sportműsort közvetítettek. Ilyenkor a sportriporterek ordítanak, s ha erős hangra állítják a készüléket, borzasztó hallgatni annak, akit nem érdekel a műsor. Már pedig engem nem érdekelt.

Sose tudtam megérteni, miért nevezik sportszeretnek azt, ha valakik (sokan) rátapadnak a képernyőre, s ha felfordul a ház, ha bármi történik, meg kell nézni a műsorban szereplő közvetítést, legyen az akár autóverseny, foci, vagy ne is beszéljek ökölvívásról vagy a birkózásról, ahol vérre megy a játék... az volna a sport? Miért nevezik ezt sportnak?

Különbözik nekem az ehhez hasonló sportszeretetről megvan a külön véleményem. Sokan magát a szó fogalmát is félreértik. A sport az, ha valaki saját egészsége érdekében valamilyen sportágat művel, edzi a testét, s nem az, aki nézi a TV-ben vagy a meccseken, ahogyan mások csinálják! A sport – mindenképpen – az egészséget, a test edzését hivatott szolgálni, annak, aki műveli, s nem annak, aki nézi. Mindez inkább nevezhető férfi-rigolyának, -mániának, mert azt ki nem hagyhatják, s csak arra szolgál, hogy addig nehogy valamivel be kelljen segíteni a háztartási munkába.

Így van ez a legtöbb versenysportnál! Megjelennek a többmázsás kínai húsbálák a képernyőn (már nem is ember-formájúak. Talán inkább izomtömegek), a birkózók a ringben, az ökölvívók, az amerikai futballpályán „játszó” rögbi-csapat; és még sorolhatnám, s elkezdik szörnyű viadalaikat... Aztán tépik, ütik, vágják, rúgják, harapják, öklözik, gyomrozzák, hajukat tépik egymásnak; kiütik egymás fogazatát-szemét, már folyik a vér, s alig szuszognak, de amíg van bennük egy csöpp élet, de irgalom az nincsen...

A felsoroltakat még versenynek sem nevezném. Versengés, harc, vérig menő durvaság! És miért? Legtöbbször a pénzért, aminek csak valamelyik nagy pénzeszsák veszi hasznát, aki lefizeti őket azért, hogy győzzenek, vagy éppen azért, hogy ne győzzenek!

Szerencsére, gyermekeim nem éreztek hasonló vágyat a versenysportra, de biztos, hogy akkor is harcolok ellene, ha ilyen álmaik lettek volna. Pedig a hivatás megválasztásnál hagytam őket dönteni, csupán a lányomnak kellett segítenem; én tereltem őt valami felé, mert nem volt konkrét elképzelése a jövőjéről.

Még a karate-gyakorlatok tanulását el tudtam volna képzelni, de ezt is kizárólag abból a célból, hogy támadás esetén valaki magát megvédje, mivel a mai világban – sajnos – egyre inkább ki vagyunk téve az erőszaknak.

Anyagi gondjai vannak

AMIKOR OLGA idáig jutott, megkérdezte, még nem unom-e az igaz-meséjét. Nem untam. Ezen a héten is egyedül maradtam otthon, mivel lányom egyik korábbi iskolatársánál vendégeskedik. Még jól is jött, hogy együtt szórakoztunk. Közben jókat sétáltunk, vagy elmentünk vásárolni, szétnézni a városban. Most azonban javasoltam, hogy készítetek egy gyors vacsorát, majd utána folytatjuk a beszélgetést. Egyetértett velem, együtt átvonultunk a konyhába és összeütöttük a vacsorát. Még főztem teát, amit tálcán átvittem a nappaliba, és kényelmesen elhelyezkedve ott folytattuk a beszélgetést, ahol barátnőm abbahagyta.

– Kedves párom anyagi gondjaihoz hozzájött, hogy elvált neje bírósági pert indított ellene tartásdíj miatt. Nem tudtam arról, hogy leánya után nem fizet, hiszen rendszeres kapcsolatot tartottak egymással. Felháborodva mondta el, hogy ez a fejlemény őt is meglepetéssel érintette. Ugyanis Érdem volt egy telke, amelyet átengedett leánya javára, s még mielőtt mi össze-

házasodtunk volna, abban egyeztek meg volt feleségével, hogy ennek fejében a tartásdíjról lemondanak, ami jóval magasabb összeg, mint amit fizetnie kellene lánya tartásdíjaként.

– De ilyet nem enged meg a bíróság sem – szoltam közbe.

– Tudom – vette át a szót Olga. Én is kifejtettem neki, ha így van, akkor is hibázott, mert még írásbeli megállapodás esetén sem lenne érvényes, ha bíróság elé kerül az ügy. Márpedig semmiféle írásbeli bizonylat nem készült – mint mondta, mert megbízott benne. Ha ennek ellenére igényt tartanak a tartásdíjra, a bíróság meg fogja állapítani, ugyanis a tartásdíj mindennél előnyt élvez. Én szégyelltem magam helyette, hogy erre sor került.

Képzeld, Nóra – folytatja barátnőm – mik derültek még ki! Tisztítóba készítettem össze a ruháit, s egyik zakója zsebéből kezembe került a személyi igazolványa – és még egyéb, öt kompromittáló iratok... Viszont most már megértettem, hogy viselt dolgai miatt bevonták az útlevélét, s ezért nem jöhetett el a randevúra, Lipcsébe, és emiatt nem mehettünk Erdélybe nászútra sem. Ennek ellenére ő miért ne ígérhette volna meg nekünk, hogy majd repülőgéppel jön utánunk?

Ekkor tisztázódott előttem az is, hogy az igazolványomba beírt születési dátuma hamis. Nézd meg. Elővette táskájából az igazolványt. Valóban, 14 évvel *megfiatalította magát*... De mit gondolsz, hogyan tudta ezt megtenni? Nekem már a kezdetek kezdetén gyanús volt, hogy a velem közölt életkorához képest olyan öreges, törődött az arca, a járása. Akkor sajnáltam őt, hogy mennyi mindenben mehetett keresztül, mert jóval „idősebbnek látszik” a koránál. Most villant belém az a tudat, miért akarta mindenáron személyesen intézni a házasságkötéssel kapcsolatos hivatalos iratokat! Valahogyan – talán nem is véletlenül – írták be az én személyi igazolványomba a valóságnál jóval későbbi születési dátumát; az adat nem tévedésből vagy véletlenül került bele az okmányokba, majd az én személyi igazolványomba is... Az viszont tény, ha már korábban tudomásomra jut a valóságos életkora – hiszen alig pár évvel fiatalabb apámnál – talán jobban meggondoltam volna a dolgot, hogy ilyen nagy korkülönbséggel kössöm valakihez az életemet. Nekem ugyanis – sokakkal ellentétben – megfigyelésem az, hogy a férfiak amúgy is korábban vénülnek, mint mi, nők. – Neked mi a véleményed erről? – kérdezte tőlem.

Erre én is nagyot nevettem, mert hasonlóan vélekedem. Ezért csak egyetértően bólogattam neki.

Amikor a férfiak – folytatta Olga –, főleg ha az idősödő urak dicsekszenek hódításaikról, hogy náluk csak fiatal nők jöhetnek számításba, arra nem gondolnak, hogy mit bírnak el (a szexre is gondolva), és mit nem. Eszük ágában sem fordul meg, hogy vénségükre boldoggá tudnának-e tenni egy fiatal teremtetést? Én nem hiszek abban, még akkor sem, ha akadnak ritkán kivételek is. Általában csak a látszat az, hogy jól megvannak egymással, s olyankor is kilóg a ló lába, hogy csupán anyagi okok, vagy az előnyös beosztás, pozíció, és a látszat miatt színlelik kiegyensúlyozott kapcsolatukat.

Az is igaz, hogy könnyebb jómódban a szerelmet, a szeretetet is színlelni, mint szegénységben, ínségben...

Ezért én nehezen képzelem el a többnejűséget is úgy, hogy az már minden résztvevőnek megfeleljen, s itt nemcsak a nemiségre, a szexre gondolok. Ilyen anyagi terhet csakis a kirívóan dúsgazdag férfiak engedhetnek meg maguknak. Még elképzelni is nehéz, annyi asszonyt (gyereket) eltartani, annyi női-szeszélyt kibírni; amennyi teher nehezedhet rájuk? S a nők hogyan viselik? Nem elemzem tovább...

SZEGÉNY APÁM, milyen elkeseredve hagyhatta itt e földi világot azon a márciusi éjszakán – sóhajt föl Olga, kis pihenést követően, miután elfogyasztottunk egy-egy pohár friss üdítőitalt. Csak azután folytatja. – Éppen úgy, mint anyám, sivár kórházi ágyon, elkeseredve, szív-

telen ápolószemélyzet mellett, idegenek között, úgy, hogy senki nem fogta a kezét, nem simogatta verejtékező homlokát, úgy hagyta itt e földi világot...

Akkor már nálunk volt apuka, bár nem szívesen hagyta el otthonát, de nem maradhatott egyedül sok bajával. Hazahoztam őt, és jól érezte magát körünkben, s férjem előnyére állítom, hogy abban az időben mellettünk állt. Sajnos, apám néhány hónap elteltével, tüdőgyulladást kapott, kórházba kellett szállítani, s ott végezte be életét. Hat évvel élte túl anyukámat. Aznap lányom volt ügyeletes a kórházban, őt hívta föl telefonon az egyik ápoló, s közölte vele, hogy nagypapája meghalt. A lesújtó hírt nekem reggel mondta el.

S ilyenkor, mikor elveszítünk valakit – aki közel állt hozzánk – jut eszünkbe, mennyit mulasztottunk el életünkben, amit később pótolni már nem tudunk. Mikor erre gondolok, érzem, hogy többet, sokkal többet kellett volna mellettük lennem. Hallgatnom kellett volna mondanójukat, amikbe talán már sokszor belekezdtek, de akkor nem figyeltünk, nem volt időnk őket türelemmel meghallgatni... Most, mikor már késő, milyen jó lenne, ha az apró részletekről tudnánk, amikről oly szívesen meséltek volna, ha a közelükben valaki végighallgatja őket... Mindez késő, és a mulasztás utólag nem pótolható!

Olgán látom, milyen nehéz neki még most is ezeket az emlékeket megemésztienie. Azzal vigasztalom, hogy amikor egy kereső nem tudja a családját eltartani, ezért a nőknek a pénzkereső munkájuk mellett vezetni kell a háztartást, vállalni a gyermeknevelési feladatokat, majd a szülők gondozását, akkor nem tehet magának szemrehányást azért, mert nem lehetett szülei mellett a nap huszonnégy órájában.

BAJ PÁROSÁVAL JÁR... – folytatja Olga. Az irodában dolgoztam, bátyám hívott telefonon. Kedves húgom! – szólt bele a készülékbe, miután üdvözlöttük egymást. Ha netán állsz, légy szíves és ülj le, mert olyat kell mondanom neked, hogy annak hallatán úgysis azt fogod tenni. Hangja komoly, éreztem, nem tréfál velem. Megijedtem.

– Mondd gyorsan, mi történt?

– Pista bátyád, az öcsém, tegnap, péntek este 11 órakor meghalt! Rosszul lett, a gyógyszert se tudta már bevenni. Hirtelen összeesett, s mire az orvos megérkezett, nem tudott rajta segíteni, már csak a halál beálltát állapította meg. Tüdőembólia végzett vele. Sógornőnk telefonon hívott, én azonnal odasiettem, hogy segítssek neki, amiben tudok.

Egy világ omlott bennem össze. – Nem, ez nem lehet igaz! – gondoltam magamban. Elveszíteni két hozzátartozót három nap alatt, hogyan lehet ezt kibírni, – Istenem! Szerdán apámat, pénteken bátyámat... Nem tudtam ésszel fölfogni. Engem nagyon lekötött apuka betegsége, ellátása. Csak annyit tudtam Pista bátyámról, hogy betegállományba került, szívbetegséggel kezelték. Két bátyám meglátogatta őt a kórházban, de néhány napja gyógyultan engedték haza azzal, hogy következő héten már mehet dolgozni. Kisfiának kerékpárt vásárolt, annak összeállításával foglalkozott.

Budapesten megint összegyűlt a család, szűk családi körben megbeszélni a temetések részleteit.

TALÁN ÉRTHETŐ, hogy férjem viselt dolgai mellett ezeket a hirtelen jött sorscsapásokat nem bírtam elviselni. Ráadásaként főnököm nyugdíjba ment, utána ott is zűrös viszonyok uralkodtak. Nem ment simán a váltás.

Olga ismét előszedi a zsebkendőjét, és szemét törölgeti a rossz emléket idézve. – Ne haragudj, de még mindig nem tudom megemésztieni azt a sok-sok fájó gyötrelmet, amit át kellett élnem.

Részlegvezetőnk ésszerűtlen intézkedéseket hozott, ami teljesen felforgatta az apparátus nyugalmát, és rossz irányban befolyásolta az új vezetőt. Úgy éreztem, nekem már mindehhez nincs kellő erőm, s ezt magamban ekképpen fogalmaztam meg: „*Egy jellemtelen vezet egy gyenge jellemet.*” És sajnos, ez nem túlzás, hanem szomorú igazság. Én ismertettem, jártam utána az új, korszerűsítési dokumentumoknak, én hoztam össze olyan emberekkel, akik felajánlották segítségüket az irodai munka korszerűsítéséhez. Annyira aljas dolgokat művelt ellenem is, és féltékeny volt rám, az elismert munkám miatt. Végül nem bírtam tovább a küzdelmet. A gyomromat kikezdte az állandó feszültség, elhatároztam, hogy amint lehet, félrevonulok. Egyszóval kórházba kellett mennem, hogy az idegességtől kikészült egészségemet helyrehozzák.

Ott is történtek tollhegyre kívánczó dolgok. Olga pihenés közben lejegyezte azokat, de most erről itt nem akar szót ejteni. Annyi minden történt vele, hogy annak elbeszélésére ez az egy hét nem lenne elegendő.

Fiat kocs

EGY ALKALOMMAL Péter ragyogó arccal érkezett haza. Vajon minek örül ennyire? – tanakodtam magamban. Bejelentette, hogy most már megszűnt az adóssága, autóra takarékoskodik! Valamilyen Volán céget emlegetett Budapesten, ahol megállapodást kötött egy autó – kis Fiat gyártmányú kocs – felújítására. Azt mondta, az éppen olyan, mint amilyen neki volt már korábban. Olyan kocsival karambolozott egy alkalommal, amikor kislánya is benne ült, s akkor, ex-felesége és anyósa megtiltotta neki, többé nem vihetne el autózni. *Azt is hozzáfűzöm, hogy később, amikor egy alkalommal találkoztam korábbi családjával és szoba került a volt felesége előtt, csak nézett, mivel nem tudott róla!*

Ilyen kitalációkkal aztán jól el lehetett húzni mindenfajta ügyet. Jöttek-mentek a levelek, munkahelyéről táviratok (s nyolc telex), azt mondta, hogy személyesen is intézi a fővárosi kiküldetéseit alkalmával, – nemsokára elkészül... Már többször leírta nekem üzeneteiben, hol fogunk találkozni: Vácon, Budapesten, stb. – s arra kért, hogy én is menjek vele megnézni... Kezdtém örülni, hogy végre talán megoldódik a dolog, s neki is lehet sikerélménye! Amikor aztán a konkrét dátumokat Vácról telefonon vagy telexen mindig lemondta vagy elhalasztotta – még most is őrzöm a leveleket, telexeket – meguntam a dolgot.

Nagy sóhaj után folytatja Olga, miközben kortyol a poharából.

Amikor már nemtudomhányadszorra tervezte, hogy együtt megyünk megnézni az autót, ismét szabadságot kellett kérnem. Indulásom előtt megint az irodában keresett telefonon, hogy valamiért nem lehet... s szabadságomat megint vissza kellett mondanom. Akkor este leültem vele, s azt mondtam, elmegyek én magam is, csak közölje, hol a cég, megnézem az autót és utánajárok, hogy mikor mehetünk érte.

Meglepetésemre, nem tiltakozott. Sőt, egy írást hozott nekem másnap, amit a vállalatnál két kollégájával tanúként aláíratott, ebben meghatalmazott engem, hogy „*a használt gépkocsi vásárlásra előlegül befizetett, összesen 21700 Ft, azaz... összeget nevemben az önök pénztáránál feleségem... felvegye, mert a gépkocsi megvásárlásától elálltam, és ezt október 2-án a XIII., Jász utcai feljavító szerviznél bejelentettem. Dátum, s. k. aláírás. Két tanú s. k.*”

Ekkor a Volán cégeket felhívtam telefonon – itt vannak felsorolva a hívószámok, mutatja –, majd buszra ültem, a Jász utcai céget személyesen fölkerestem, onnan átirányítottak máshová, de egyik helyen sem tudtak ilyen ügyletről... s arról is biztosítottak, hogy gépkocsik feljavításával soha nem foglalkoztak... Nem tudom elmondani, hogy égett a képem miatta...

Rozoga járgány

MINDENNEK ELLENÉRE azt állította, hogy neki *megvan a pénze*, amit abban az írásban rögzített, besegít nekünk, ha vásárolni akarunk egy használt autót.

Előbb egy környékbeli ismerőstől egy ócska, rozoga kis Zastava autót akart megvetetni velem. Arról szó sem lehetett, mert jó, hogy szét nem esett, attól, ahogyan ránéztem.

Mivel én már korábban sem hittem az egészben, megbeszélve lányommal, autós hirdetések után böngésztünk a megyei lapban, s kezdtünk telefonálgatni azokra. Egyik hirdetés nagyon megtetszett és megegyeztünk az illetővel, hogy elhozza a kocsit megmutatni. Egy Torinói Fiatról volt szó, jó állapotban, amit 50000 forintért kínált. Mi már összespóroltuk a fele összeget, s szoltam Péternek, hozza el a pénzt, amit ígért, az egész fedezte volna a vételárat. Azonban a megbeszélte időnél jóval később, de pénz nélkül érkezett a kedves párom... Az

eladó már itt ült, nyugtalanul várakoztunk rá. Amikor a férjem az előszobában elkezdte nekem mondani a már ismert szövegét, hogy „*minden a legnagyobb rendben, de sajnos a pénzt (ezért és ezért) jelen pillanatban nem tudta magával hozni...*” Ekkor a lányommal csak összenéztünk, de szólni se tudtunk. Kínosan érintett, mindezt az illetőnek megmondani, hogy nincs meg a teljes összeg, amikor a telefonban úgy egyeztünk meg, hogy átvesszük tőle a kocsit. Ez a jó üzlet is ugrott.

Borzasztóan bántott és most már komolyan haragudtam érte, hogy ilyen dolgoknak tesz ki bennünket.

Bocsáss meg

KEZEMBEN TARTOK egy korábbi években készült táblázatot (amit a háztartási füzetemből állítottam össze) – kezdi el újra Olga –, hogy Péter eddig alig adott némi pénzt a háztartáshoz. Ebből világosan kitűnik, hogy az én fizetésem a duplája volt annak, amit ő kapott, s nekem egy-egy évben a jutalomból és csak a különmunkákért kapott jövedelmem nagyobb összeget tett ki, mint az ő hazaadott fizetése (pedig kisebb fiam után a családi pótlékot is az ő fizetése mellett kaptuk, – eddig, mivel ezután átírtam a saját nevemre).

Két levél van a kezemben, amelyeket páromnak írtam. Egyik a szóban forgó év március 2-án, a következő november 15-én kelt. Most utólag csodálkozom a türelmemen, hogy milyen szeretetteljes hangnemben fogalmaztam meg gondjaimat vele kapcsolatban. Kifejtettem, hogy viselt dolgai miatt nem akarok idős koromra nyomorogni.

Mivel egyre közeledett nyugdíjaztatásom ideje, s az utóbbi évek (főleg miatta ért dolgokért) nagyvonalú kiadásai miatt nem tudom magam utolérni. Kifejtettem: mivel jogilag vele össze vagyok kötve, nem akarom a felelőtlen anyagi gondjaiért a következményeket viselni. Megfordult a fejemben, s ezt közlöm vele: hogy jogi személy által megállapodást kell kötnünk, melyben nem óhajtom vállalni érte az anyagi felelősséget. Ekkor könnyes szemmel kért tőlem bocsánatot. – Mindig, mindent bocsássak meg!? – elmélkedtem rajta.

Lányom Pestre megy

SZEGÉNYKÉM, férjem dolgait már nem bírta elviselni, még korábban bevonult a helyi kórházba, s a nővérszállón unokatestvéreivel – ők is orvosok – együtt lakott, és egyre ritkábban jelent meg itthon a különböző holmijáért. Neki is gyülekeztek feje fölött a fellegek. Az itthoni kellemetlenségeken kívül megszakította udvarlójával a kapcsolatot, aki féltékenységgel üldözte, nem bírt tőle szabadulni. Hozzá jött még a munkahelyén kialakult új helyzet, hogy főnökei kiemelt beosztást ajánlottak számára azzal a feltétellel, hogy végig kell járnia az akkor divatos lépcsőket: Marxista egyetem helyben, majd a szakosítók Budapesten.

Aztán azzal folytatta, hogy néhány kolléganővel már megfordult Budapesten, ismeretségre tettek szert. Arra gondolt, megpróbál a fővárosban elhelyezkedni, s akkor onnan, helyből járhatna az előírt szakmai, nem politikai továbbképzésekre.

Éreztem, hogy ezzel az itthoni problémái megoldódának. Tudom, helyes az elképzelése, mégsem örülhetek annak, ha elmegy itthonról. Eszembe jutottak azok a nehéz évek, amelyeket nekem kellett átélnem fiatal koromban, egyedül, idegen környezetben, ismeretlen emberek között. De akkor menekülnünk kellett, és közvetlenül háború és front után éltünk, nem volt más választásom. Mindenünk odaveszett, egyetlen vékony kabátban, félcipőben vészeltem át két téli hideget, s amíg bejött a forint, bátyámmal együtt sokat koplaltunk.

Neked csak annyival lesz könnyebb, ha elmész itthonról – hangsúlyoztam a lányomnak – hogy én átsegítlek a kezdeti nehézségeken. Eszembe jutott: hányszor próbálkoztunk budapesti lakáscserével, s Péter nélkül már ezt is megoldottuk volna, de ő a hitegetéseivel mindig hátráltatott bennünket.

Örökség

A MÁR EMLÍTETT ügyeket betetőzte az is, hogy testvéreim el akarják adni szüleim balatoni házát. Olyan szépen elgondoltam már, hogy nemsokára időmilliomos leszek (nyugdíjas), amikor bőven jut időm arra, hogy felújítsam szüleim házát és környékét, s a nyarakat – váltva testvéreim családjával – ott tölthetnénk... Tervezgettem, hogy bankkölcsön igénybevételével a padlásteret kihasználva, tetőtért húzhatnánk rá, s úgy egyszerre akár több család is együtt nyaralhatna. Ezért villámként ért a hír. Nem fért a fejembe, hogy apánk verejtékével létrehozott otthonát idegen kézre adjuk, aki azért fáradozott, hogy gyermekei, unokái élvezhessék a szép balatoni nyarakat...

Testvéreim gyözködtek minden oldalról. Nem akartam elhinni, hogy csak én, és az én családom ragaszkodik annyira hozzá. Hihetetlen, megemészthetetlen volt számomra!

Autó az örökségből

IDŐKÖZBEN BEFEJEZŐDÖTT az örökösödési ügy. Megkaptam a részem, a pénzt egy budapesti bankban helyeztem el. Később háromfelé osztottam. A két nagyobb gyermekemnek pótoltam a lakásszerzéshez, a harmadik részt magamnak tartottam. A megtakarított pénzemet kipótoltam az örökségből, és megvásároltam egy használt kocsit, egy fehér Wartburgot. Még így is maradt tartaléknak pénzem, azt a saját lakásunk megvételére tettem félre.

Arra gondoltam, hogy férjem ígéreteire hiába várok, akkor sosem lesz autónk. Ugyanúgy, mint a budapesti lakáscserék és lakásproblémák ügyében eddig tett ígéreteiből még semmi nem vált valóra. Beteges ígéretgőz. Ha nem volna olyan nyomorult, ha nem kínlódna annyi betegséggel, már rég' kitettem volna a szűrét. De mindig megsajnálom. Hova megy, mi lesz vele, sehol sincs otthona... Csak az a baj, hogy engem nem sajnál senki...

Ha mindazt látná az ember, hogy miket kell átélnie az életében, százszor is meggondolná, kivel köti össze az életét. Magam sem akarom elhinni, hogy másodszorra is így megjárta valakivel. Inkább maradtam volna továbbra is egyedül, hiszen tíz éven át milyen jól megvoltam a gyermekeimmel, akik már külön családot alapítottak, s én magamban...

PÁROM AZONBAN tovább űzi érthetetlen dolgait. Most megint, mi történt? Szeptemberben bementem egy kis üzletbe vásárolni, amikor ismerősöm a kezembe nyomott egy írást, amin a következő szöveg olvasható: *1978.08.16-án kelt „Bon 4000.- azaz Négyezer forintról, mely összeget 1978. aug. 22-én visszafizetek. Aláírás: N. P. Rákóczi út 12.”*

Elmondta, hogy férje Budapestről – ahová az üzletnek vásárolni jár – gyakran utazik együtt Péterrel. Akkor adta neki kölcsön a megjelölt összeget, s amiről nyilván „megfeledezett” N úr. Igen, én már sajnos tudom, szokás szerint meg szokott feledkezni hasonló kötelezettségeiről! Nem mondom, hogy a legkedvesebb hangnemben tettem említést erről neki, amikor hazaérkezett. Másnap rendeztem a tartozását, s tőle igyekeztem bevasalni fizetés után, ami csak ritkán sikerült.

Hiába fogadkozott az eset miatt, hogy többé nem fordul elő, nemsokára egy délután bekopog hozzám a szomszédom, akivel korábban egy helyen dolgoztam. Leültettem, majd szabadkozva kezdi mondandóját. – Olga, arra kérem, ne haragudjon rám, ha magácskának szólok, de Péter kölcsönkért tőlem 2000 forintot; nem adta vissza az ígért időre, én meg csak vártam, hogy jelentkezni fog, de eddig nem tette, sőt, azóta elkerül engem. Azonnal átadtam neki az

összeget. Estefelé, amikor hazajött, most már alaposan összeveszttem vele, s megmondtam, hogy én az ilyen dolgokat nem tudom megszokni. Gondolkozzon el viselt dolgain...

Péter

MUNKAHELYE beolvadt a Gödi Termelőszövetkezetbe. Vác közelebb volt, s most messzebbre kell járnia, és az autóbustól is túlzottan nagy távolságra esik a telephely. Amikor lehet, Vácra egyik kollégája autójával együtt mennek a cég központjába.

Mióta nyugdíjban vagyok, sokfelé járok autóval. A benzin nem drága, gyakran Péterrel tartok, ha kiszállásra kell mennie, s még pénzt is kapok érte, mert a hivatalos kiküldetéseket a cég visszatéríti.

Egy őszi hajnalon Péter ijedten ébred. Nem tudtam, mi nyugtalanítja annyira. Kétségbeesve mondja, hogy elaludt, nem hallotta az óra csörgését, ezért a hajnali busszal már nem tud elmenni, és neki hat órára Vácon találkozója lenne munkatársaival, s onnan együtt indulnak kiszállásra. Ijedt arcát látva eszembe jutott, hogy a sok rossz tulajdonsága mellett – beosztását illetően – gondos és lelkiismeretes mindig. Építésmérnöki diplomája van, és igen jó szakmai szempontból. (Micsoda szélsőségek!)

– És ez miért olyan nagy gond? – tettem föl neki a kérdést. Én is fölkelek, gyorsan elkészülünk és elviszlek Vádra kocsival. (Sérült lába miatt nem vezet autót.) Igaz, nem szeretek sötétben közlekedni, de visszafelé már világos lesz. Oda fogunk érni idejében, nyugtattam meg.

Gyors készülődés, indulás a Warbicsekkel. Még sötét volt, mikor kiálltam a garázból. Tempósan haladtunk, jó útviszonyok mellett. Sorban elhagytuk a településeket, majd az erdei parkoló után, az úttesten gyanús mozgásra lettem figyelmes. – Félhomályban meresztgetem a szemem – s a gépkocsi fényszórójában mit látok? Egy csoport őzike halad át előttem az úttesten. Lassított tempóban haladva nem okoztam kárt sem az állatokban, sem magunknak. Már egészen a közelükbe értem, mikor a csoport valamennyi tagja – szerencsére épségben – átért az út másik oldalára, és mindnyájan visszafordulva megálltak és a félhomályból csodálkozva néztek rám az autó reflektorfényében ragyogó szemeikkel... Olyan kedves jelenet volt, annyira meghatódtam, ahogy láttam őket egészen közeli, kíváncsian mind felém fordulva...

Több alkalommal itthonról együtt indulunk máskor is, amikor egyedül kellett kiszállásra mennie, de az is előfordult, hogy reggel elment, aztán én a megbeszélt időben fölvettem őt a cégnél. Ilyenkor út közben valamelyik jó vendéglőben ebédelünk, vagy ha estefelé végzünk, akkor megvacsorázunk.

Lakáscsere óhajok

TÖBBSZÖR PRÓBÁLKOZTAM lakáscserével Budapestre költözni, mivel korábban két fiam ott járt iskolába-egyetemre, most pedig lányom és nagy fiam él és dolgozik a fővárosban. Persze, ezt véghezvinni akkor is elég nehéz volt, mégsem megoldhatatlan – lett volna, ha nem éppen egy ilyen emberrel kötöm össze sorsomat, aki az életünket sohasem előre, inkább mindig hátrafelé mozdította.

Különbféle tippekkel rukkolt elő, pedig nem kértük a segítségét, már ismervén, hogy úgysem lehet rá számítani. Első ötlete az volt, hogy költözzünk Fótra! Állandóan azt emlegette, hogy ott lehet telkeket vásárolni... Aztán egyszer hívott, menjünk a fővárosi Mátyás király útra,

ahol egy óriási nagy telken levő, többemeletes, nagy házat mutatott, s magyarázta, hogy neki kilátása van rá, stb... Végül kisült, hogy azt a villát országosan vezető állású emberek családja lakja, akiknek esze ágában sincs egy kisvárosi lakással felcserélni az otthonukat. De ötlete arra jó volt, hogy bennünk hónapokig reményt keltsen. Utána azzal állt elő, hogy Érden van egy háza... Azt eladja, és abból hozzájárul a lakáscsere költségeihez. *Úgy látszik, elfelejtette, hogy korábbi állítása szerint azt a lányának ajándékozta.* Ezzel is eltelt legalább egy félév, amíg kiderült, hogy valóban ugyanarról van szó, tehát az egész csak légbuborék. Következő segíteni akarása a fővárosi Vörös-hadsereg útjához kötődött. De ez már igazán komoly, bizonygatta nekem, a házszámot is feljegyeztem. Aztán egy budapesti utam alkalmával vettem a fáradságot, és végighaladtam a megjelölt hosszú úton, amikor közeledtem volna ahhoz a házszámhoz, amit nekem lediktált, és akkor, egyszerre elfogytak az épületek... Akármerre néztem, bárhol kerestem, olyan házszám az egész környéken nem létezett!

De még ez sem volt elég. Elmondta, hogy Vácon a Március 15. téri lakást közösen lakták elvált feleségével, amit tulajdonképpen ő kapott az akkori városi önkormányzattól. Volt felesége – nőtestvérével együtt – éppen abban az időben akart onnan átköltözni egy új lakótelepre, ahol szövetkezeti lakást vásároltak, s a régit vissza kellett adniuk az önkormányzatnak. Férjem azt állította, hogy neki abból pénz jár, és az ügy lebonyolításával megbízott egy ügyvédet. A nevét is említette, amit én megjegyeztem magamnak. Olyan konkrétumokról beszélt, hogy már-már majdnem elhittem. Némi kétség azonban élt bennem, ezért fogtam magam és elmentem a kollégájához, akivel évek óta együtt dolgozott, akit én is jól ismertem. Gondoltam, jogász lévén, biztosan ismeri Péter által emlegetett ügyvéd kollégáját. Telefonbeszélgetést követően útra keltem; az irodájába, a DCM bejáratával szemben, egy társasház emeletére. Elmondtam, mi járatban vagyok, s megkérdeztem, ismeri-e a nevezett ügyvédet. Azt mondta, hogy ilyen nevű ügyvéd sem a munkaközösségben, sem az egész városban nem létezik.

Amikor látta, engem hogyan érintett a válasz, azt mondta, hogy kollégája, mármint Péter, amolyan „bohém ember”. Kicsit finoman fogalmazott, gondoltam magamban. Képzeltető, milyen „kellemes” érzésekkel távoztam.

Autózunk...

NEM VOLTAM KÖNNYŰ helyzetben, ha Péter mellett autót vezetem. Budapesten egyedül jól eligazodtam, de inkább gyalogosan, buszon vagy villamossal. Autóval kicsit nehezebbnek bizonyult többfelé figyelni. Ilyenkor jól jött párom jó helyi ismerete; közös útjaink során nekem egyedül az okozott gondot, hogy mindig ő akart dirigálni, holott én fogtam a volánt. Azonban ő csupán a célt tartotta szem előtt, nem a forgalmat és a lehetőségeket. Ebből aztán néha furá dolgok sülték ki.

Még kezdetben történt, hogy a fehér Warbicsekkal elindultunk egy vasárnap autózni a kellemes nyári délután; szülőfalumba akartam látogatni. Eleinte még ráhagytam páromra, nézze ki az útvonalat. Később már nem bíztam benne, mert ő a „toronyirányt” figyelte, nem azt, hogy milyen arrafelé az út minősége. Most is így történt, hogy nekiindultunk az erdős-hegyes-kanyargós útnak. Elhagytuk a közbeeső falvakat. Az út igazán szép, kellemes hűs erdőkön keresztül fut, aztán felfelé, magasabbra, Cserhátszentiván felé, ott megpihentünk, Péter az autó mellett le is fényképezett. Onnan lefelé, lejtőn haladtunk, nemsokára végre kiértünk a 21-es, jobb minőségű útra. Rég’ jártam arrafelé, ezért arra kértem Pétert, figyelje a táblákat, és idejében szóljon, mikor kell majd balra fordulnunk Sámsonháza felé, tovább már gyermekkoromból ismerem a mellékutakat.

Igen ám, de szokása szerint mindig késve jelezte, ha fordulni kellett. Kezdő vezető lévén, nehezen tudtam egyszerre többfelé figyelni. Én a jó úton négyesbe kapcsoltam, és élveztem a sebességet. Egyszer csak rámszól Péter. – Itt, itt fordulj balra! Igen ám, de az itt, máris itt volt. Tovább kellett volna hajtanom, s később valahol visszafordulni célunk felé, az alsóbbrendű útra. De én helyette azonnal fékeztem, indexeltem, igyekeztem balra kanyarodni. Azonban az igen éles fordulót ilyen sebességgel, kevés rutinnal nem sikerült bevennem, s az úttesten tartanom az autót. Ezer szerencse, hogy a kanyaron túl csak igen sekély árok húzódott, a jobb első kerékkel kissé belecsúsztam, s az árok szélén kötöttem ki az autóval. A nem kellő gyakorlattal még azt se tudtam, hogy ilyen helyzetben nem szabad azonnal az ellenkező irány felé kormányozni, én mégis azt tettem, és ez lett a következő hiba, amit elkövettem. A hirtelen ellenkormányzás eredményeként nem tudtam megfelelően kanyarodni, s jaj, nekem! – éppen akkor jött velünk szembe egy parasztszekér, megrakva hat részzel – akik hangos énekszóval vészesen közeledtek felénk. A figyelmem rájukterelődött, s bár fékeztem, de mégis – úgy fél méterrel – átléptem a felezővonalat. Mármost: én az ijedtségtől, ők a megfélemtetéstől, na meg az ital hatására – szóval: senki nem állt a helyzet magaslatán! Még szerencse, hogy az egész társaságban a két ló ura maradt a helyzetnek!

Én csak egy rettenetes csattanásra figyeltem föl, behúztam a nyakam – mintha segített volna rajtam! Amint fölnézek, a két lónak a négy első lábát láttam magam fölött kalimpálni a levegőben... Mondom, csak a lovak tudták, mit kell, vagyis hogy mit nem szabad tenni! Még gyermekkoromban hallottam, hogy a lovak intelligenciája annyira terjed, hogyha lehetséges, nem lépnek rá emberre. Ez most beigazolódott: ugyanis amint a fejünk fölötti kapálózásból el tudtak fordulni, az úttest másik szélére rántották, tőlünk ellenkező irányba a rudat, na meg a szekeret, részeg utasaival együtt.

Ekkor körülnéztem, nekem semmi bajom, Péternek sem, csak az autó állt meg hirtelen. Gyorsan leállítottam a motort. Igaz, most a szekerek kerültek az árokba, az út túlsó felén. Mindnyájunk szerencséjére, ott is olyan sekély volt az árok, hogy tulajdonképpen az ijedtségen túl nekik sem esett bajuk.

Kicsit később a fogat vezetője amolyan igazi nógrádi cikornyás káromkodásba kezdett, hogy tönkrement a kocsija! Ami ugyan nem volt igaz, később derült ki, hogy csupán a kocsi rúdja repedt meg kissé, amivel minden baj nélkül haza tudtak menni. Magamban hálát adtam a Teremtőnek, hogy mindenki épségben megúsza.

Mivel a kocsis ravasz észjárásával fájlalni kezdte a fejét, majd végtagjait, önként fölajánlottam neki, – ha nem tudunk megegyezni, hogy a CASCO alapján minden kárunkat megtérítsem – akkor a szemben levő major telefonján hívok helyszínelő rendőröket. Abban az időben a KRESZ szerint csak ötvenezer forint fölötti anyagi kár, vagy komolyabb sérülés esetén volt kötelező a helyszínelés. A jelenlegi kár láthatólag ezt az összeget meg sem közelítette. Azt hiszem, mindnyájan jobban jártunk volna, ha ebben maradunk. A helyszínelők udvariassága ellenére nem úsztuk meg büntetés nélkül. A motorházat megnyomta a fogat rúdja, magam nem boldogultam vele, a rendőr segített beindítani az autót.

Aztán rokkant járművemet valahogy lépésben elvezéreltem egy közeli gyárig. Arra kértem az őrköt, hogy a kocsit a zárt udvarban hagyhassam. Segítséget adtak, mi pedig a legközelebbi autóbusz-megállóhoz gyalogoltunk, majd egyszeri átszállással hazajöttünk.

Másnap a szerelővel együtt magam mentem az autóért, aki percek alatt elsősegélyt nyújtott neki. Ő máris hazaindult saját kocsiján, azt ajánlotta nekem, hogy lassú tempóban vezessek, így baj nélkül hazaérek vele. Ezért – hogy *ne fájjon szegény Warbicseknek*, – nyugodtan döcögve érkeztem haza, illetőleg egyenesen a szerelő-műhelybe. Beszerezték a szükséges alkatrészeket, és egy hét alatt rendbe tették, olyan lett az autó, mint új korában.

Másnap kollégáim az irodában azon csodálkoztak, hogy mertem karambol után magam hazavezetni az autót, – ráadásul még ezután – nem félek beülni a kocsiba! Nekem ilyesmi meg se fordult a fejemben. De az a statisztika, amit akkor nemrég’ olvastam, bizony többször belémrögződött: az, hogy új vezetők közül sokan az első két évben karamboloznak. Nos, én is közéjük tartozom. Azt a tanulságot azonban levontam, hogy kicsit csökkentenem kell a sebességen, mert nagyon merészen hajtottam addig. Óvatosabb lettem, s főleg férjem jelzéseire jobban odafigyeltem – olyan értelemben, hogy nem kell mindig ráhallgatnom! Most is jobban jártam volna, ha nem hirtelen fordulva, hanem egyenesen továbbhajtván, majd alkalmas helyen visszafordulva, lassú tempóban közelítem meg a kanyart.

Tudomásomra jutott, hogy a fogat vezetője jelentkezett a közeli kórházban, ahol megvizsgálták. Amikor meglátogattam, érdeklődésemre az orvos azt mondta, semmi baja nem történt az illetőnek, – aminek nagyon örültem. Az volt a véleménye, hogy csupán hasznát akart húzni a dologból.

Őt megbírságotlák ittas vezetésért, tőlem meg a felezővonal átlépése miatt három hónapra bevonták a vezetői engedélyemet, de fellebbezésem alapján felére csökkentették az időt.

Többévtizedes vezetésem során ezután nem karamboloztam, de néhány gyakorlott vezető többször okozott kárt az általam vezetett autókban.

MÁSIK alkalommal együtt indultam férjemmel, lányom is velünk volt a kocsiban. Utazásunk végén fülembe súgta: Anyukám! Papával egy autóban utazni... kész életveszély! Jó idegrendszered van, hogy a hisztijét kibírod, én – helyedben – már rég’ kilöktem volna az autóból.

TÖRTÉNT EGYSZER, hogy Vác után Rátót felé befordultunk egy mellékútra. Péter abban az időben éppen azzal áztatott, hogy ott földeket parcelláznak. Szép hely, jó lenne venni egy telket, mondja, építhetünk oda egy nyaralót. Akkor még néha hittem neki. Az egyik falu vége felé meg kellett fordulnom. Elég keskeny híd vezetett át a ház előtti árkon, ő kiszállt, hogy

majd segít megfordulni a keskeny úton. Jó. De megint a régi szokása: megáll valahol, s nem bírja elviselni, ha én nem éppen arra akarok kanyarodni a forduláskor, ahogyan ő elképze-
li, most is begurult...

Na, gondoltam magamban, most rád ijesztek! Gyorsan megfordultam, barátságos mosollyal integettem neki, aztán gyorsba kapcsolva, otthagytam a híd mellett, majd elszáguldottam a másik irányba. A faluból kiérve, a visszapillantóból láttam, ahogyan még mindig hadonászik a karjával. Jó messzire igyekeztem tőle, hátha megijed egy kicsit. Egy kanyar után megálltam, néhány percig váraкоztam, s csak aztán indultam visszafelé. Most már lecsendesedve nézett körül, váraкоzott...

Fölvettem. Akkor komolyan figyelmeztettem, ha én vagyok a kocsí vezetője, nekem kell döntenem, hogy jobbra vagy balra forduljak meg, nem neki, és hozzátettem: ha legközelebb hasonló jelenetet rendez, vissza se megyek érte. Ugyanis nem azt tette, amit mások, ha valaki-
nek segíteni akarnak, hogy érthető jelbeszéddel igyekeznek jelezni, szabad-e az út, hanem csak össze-vissza gesztikulál a kezével, amit nem lehet értelmezni, közben morog valamit, én meg a motor zajától egy szavát se értem...

KÉPZELHETED, milyen „kellemes” lehetett vele az utazás. Azonban – nem vagy még fáradt? – kérdezi Olga, miközben rám néz. Még több érdekes történetet tudok mesélni Neked. Döntsük el, folytassam, vagy tegyük el a műsort holnapra...

– Azt hiszem, jobb, ha most lepihenünk, mindjárt éjfél az óra. Nem kell korán felkelnünk, majd reggel folytatjuk.

Mindketten elvégezték az esti fürdözést, utána ki-ki elfoglalta a hálólhelyét. Olga és Nóra még egy ideig nem tudott elszakadni a felelevenített eseményektől. Az utcán csend volt, a nyitott ablakon és az erkélyajtón kellemes hűvös levegő áradt a lakásba. Nemsokára mindketten álomba merültek.

REGGEL Nóra igyekezett rendbe tenni a lakást, elrakta az este asztalon hagyott edényt, elmosogatott. Közben lefőtt a kávé, finom illattal árasztotta el az egész lakást. Olga az ínycsiklandó illatra ébredt. Még fürdőköpenyben, fejére csavart törülközővel sietett a konyhába. Kedvesen üdvözölték egymást, és élvezettel fogyasztották el a kávé. Utána egymás után siettek a fürdőszobába, lezuhanyoztak, majd átöltöztek. Olga drapp sortot öltött magára világoskék blúzzal, Nóra sötétkék rövid szoknyát, fehér blúzt vett magára. Felfrissülve ültek asztalhoz.

Reggeli közben elhatározták, hogy kirándulással töltik a napot. Az időjárásjelentés kis felhősödést ígért, nem lesz nagy hőség. Kimennek kocsival a közeli fenyvesbe, s ott a tavak környékén, a szabadban töltik el a napot.

Csak kisebb csomagot vittek magukkal, de plédeket, tábori széket, és a hűtőtáskát hideg italokkal berakták a rozoga Wartburg csomagtartójába. Ételt nem visznek, ott is működik egy büfé és cukrászda, majd esznek valamit, friss kávé is kapnak.

Könnyű pulóverrel a táskában indultak. Kint a nagy tó melletti nyírfacsoport közelében levő parkolóban állították le az autót, és az árnyékos fák alatt letáboroztak. Valóban kellemes, csendes hely, a közeli fenyves illata üdítőleg hatott rájuk a város levegője után. Kényelmesen elhelyezkedtek, aztán Olga folytatta a beszámolóját.

Üdülések

1989. augusztus 29.

TÖBBSZÖR KAPTUNK üdülő-beutalót különféle fürdőkbe. Éppen a „Pán-európai piknik” zajlott, amikor Gyulán nyaraltunk, ahonnan átrándultunk a határon. Aradon tettünk egy sétát, megnéztük a vértanúk siralmasan elhanyagolt emlékhelyét. Nagyváradon ajánlottam Péternek: ha már itt vagyunk, keressük föl az általa oly sokat emlegetett, egyetlen rokonát, Valter Romant, vagy legalább telefonon vegyük föl vele a kapcsolatot. Szeretném végre megismerni, hiszen oly sokszor emlegette. Azonban ő – akkor még nem tudtam miért, – elhessegette a gondolatot, és visszatértünk Gyulára.

Kellemetlen időjárás esetén az üdülő épületén belül különféle társasjátékkal, vetélkedők rendezésével szórakoztattak bennünket. Nem szerettem ilyen műsoron részt venni; férjem annyira kihívóan viselkedett, hogy végül már meguntam vele a nyaralást, még azt is megbántam, hogy elmentem vele.

Egy alkalommal csoportokat kellett alkotni, s kérdésekre válaszoltunk. A játéknál, mint a stréber gyerek, mást nem hagyott szóhoz jutni. Előredőlve nyújtotta a karját, mint az iskolában, amikor a diák majd’ kiesik a padból, csak ő és csakis ő akart feltűnni, szerepelni! Szégyelltem magam miatta. Igaz, alapos tudású, széles ismeretekkel áldotta meg a Teremtő, de nekem az effajta viselkedése nagyon feltűnő és visszatetszőnek tűnt.

Később már olyan szokást vett föl, hogy amint megérkeztünk valahová, mindent kritizált, összeveszett a személyezettel, vitázott, hangoskodott, vagy nekem tett olyan megjegyzéseket, amivel megbántott, és hamar, már előre elvitte a kedvem az egész üdüléstől. Szégyenkeztem viselkedése miatt. Néhány ilyen eset után aztán elhatároztam, hogy többé nem megyek vele üdülni, inkább lemondok róla.

Ettől kezdve a gyerekekkel, unokákkal igyekeztem megszervezni a nyári vakációkat. – Berekfürdön többször velük töltöttem kellemes napokat. Az a hely már nem beutalós volt, hanem egyik cég nyári faházát olcsón vettük igénybe, de magunknak kellett az ellátásról gondoskodnunk. Nem jelentett számunkra nagy fáradságot, mert a lányom is ott volt, így megosztottuk a kevés házimunkát. Egész napot a vízben töltöttük, reggel és este valamit főztünk, vagy felmelegítettük a pici teakonyha villanymelegítőjén az otthonról hozott fagyasztott ételt. A Wartburg nagy csomagterében több megpakolt hűtőtáskát vittünk magunkkal, amit átpakolva a hűtőszekrénybe, kitartott akár egy hétig is. Abból gyorsan tudtunk ebédet elővarázsolni. Nagyon élvezték kicsi unokáim a fürdözéseket a langyos vízben.

A kert

NEM MONDHATNÁM, hogy könnyű lett volna nekem egy kertet berendezni. Sajnos, senkinek a családból nem állt szándékában segítségemre sietni. A közeli tanyán lakó gazdát fogadtam meg kitisztítani, fölszántani a területet. Első dolgom volt számócát telepíteni. Szlovákiába mentem át egy barátnőmmel, onnan, ismerősök kertjéből hoztam a folyton-érő dugványokat. Utána különféle nemes gyümölcsbokrokat és fákat hozattam, és legtöbbször magam telepítettem, ültettem el.

A kert térképét otthon előre megterveztem, hogy mit és hová akarok telepíteni. Nagyon szerettem ott foglalatoskodni és pihenni. Ha végeztem a munkával, leültem a hintaszékbe, hallgattam a madarak csicsergését és élveztem a csendet. Olyan jó volt egyedül, nyugalomban, békességben kikapcsolódni a mindennapi teendőkből.

Sajnos, egyre rövidebb időt tölthettem ott, mert férjemmel ebben az időben egyre gyakrabban történt valami... Időnként otthon került kórházba, akkor szinte naponta abba kellett hagynom a munkát, hogy délután meglátogassam nyűgös betegemet. Amikor Budapesten kezelték valamelyik klinikán, akkor napokra itt kellett hagynom szeretett kertemet, lányomnál laktam, s onnan jártam be hozzá látogatni, mindennel ellátni. Ezért aztán a kertem sosem lett olyan, amilyennek szerettem volna.

Történt egy alkalommal, hogy csak nagy rábeszéléssel tudtam kicsalogatni a kertbe. Gondoltam, a tiszta levegő, a csend jót tenne neki, nem kell dolgoznia, csak pihenjen. Nehezen ráállt ugyan, de az lett a vége, hogy ki se szállt az autóból, még az ajtót is magára zárta. Ott ült, egy lépést sem tett, csak olvasott és hallgatta a rádiót. Nem érdekelte semmi, azt a fáradtságot se vette, hogy megnézzé, milyen egy szépen gondozott kert...

Új autó

A FEHÉR WARTBURGGAL már mindig történt valami, nem bírtam utánjárással és türelemmel. Levélben kértem, hozzák előre az új kocsi átadását. Megkaptuk az értesítést az átvételre. Igaz, nem sikerült az eredeti terv szerint Skodát vásárolni, csak Wartburgból állt a választék; a kért (piros) színt sem garantálták, ha most van rá szükségünk.

Egy zord decemberi napra esett az átvétel időpontja. Péter egyik kollégáját kérte arra, hogy műszakilag segítsen a kocsi kiválasztásánál, mert én még mindig nem értek a szerkezethez. Egyébként ő sem tudott sokkal többet, mi van az autó motorterében, mint én.

Csepelre kellett mennünk. Mire odaértünk, már sokan várakoztak a telepen, és későre járt az idő, amikor sorra kerültünk. Besötétedett, amikor a telepen kívüli benzinkútnál teletankoltuk az új kocsit. Út közben eleredt az eső, az orromig se láttam. Sosem szerettem sötétben vezetni, pláne esőben, és új, ismeretlen kocsival nekiindulni 80 kilométeres kanyargós hegyi utaknak... De mindegy, valahogy haza kell vinni az autót, mert Péter kollégája nem tudott megvárni bennünket. Úgyis besötétedett, s a bejáratós kocsival különben sem lehet száguldozni, mert kíméletet igényel. Lassan poroszkálva értünk haza.

Egyelőre két kocsink van, ha a régit annak lehet még nevezni. Nem sikerült a környéken garázst keríteni, de nem akartuk az új szerzeményt a másik mellett, az udvaron rohasztani, ezért a szomszédos utcában Marka néninél, egy idős szlovák nyelven beszélő ismerősömnél tudtam tető alá tenni az új autót. Marka nénit régen ismerem, amikor még otthon, bedolgozóként palóc szötteket gyártottam (ugyanis gyermekem tüdőgyulladást kapott a bölcsődében, otthon kellett vele maradnom), a szövetségi központjában Marka néni takarított. Udvarukban, egy fedett szín alatt pihent az új autó egy fél évig. Nem volt messze, ha valahova menni akartam, nem jelentett megerőltetést a kis séta.

ELADJUK A FEHÉR WARBIT. Hirdetést adtam föl a megyei lapba, hogy mielőbb megszabaduljunk rozoga autónktól, mielőtt még szétmenne az udvaron. Többen jelentkeztek, míg végre-valahára eljött megnézni két érdeklődő Salgótarjából, akik látták, milyen állapotban van. Nekik megfelelt így is, mivel mindketten értenek a szereléshez, Wartburgokat vásárolnak, az alkatrészekből állítanak össze használható járműveket. Azt mondta a vevő, mondjam meg a szerelőmnek, szegellye magát a kocsi állapota miatt. Ha én meglátom egy év múlva, nem fogok ráismerni. A lánya Egerben tanul a főiskolán, neki fogják újjávarázsolni, majd ő közlekedik rajta.

Sötét téli este volt, amikor elindultak az udvarból. Lányommal kiszaladtunk az erkélyre meggyőződni, amint Salgótarján felé kanyarodnak, s imádkoztunk, hogy valameddig bírja szegény öreg jószág... Bár két hozzáértő szerelőnek nem olyan nagy gond, ha út közben meghibásodik benne valami, mint nekem, mert ők újra be tudják indítani a motort, ha leáll. Megkönnyebbülés fogott el, hogy megszabadultam tőle.

Új autónkat később ismerős család garázsában helyeztük el. Jó időben sétának fogtam föl a távolságot, esőben és hidegben pedig a helyi autóbusszal érte mehetek, ha útra kelünk.

Történt egy alkalommal, mikor a ház előtt buszra szálltam Péterrel, összetalálkoztam korábbi szomszédasszonyunkkal. Azon csodálkozott, mit keresünk mi a helyi járaton? Elmondtam neki, hogy csak a kocsierő járunk mostanában arrafelé. Aztán hirtelen hozzám hajolt, és a fülembe súgta: – És miért jön veled apukád?

Nos, azt hitte, apámmal vagyok. Néha jó, ha valaki nagyothall, mert Péter nem figyelt föl beszélgetésünkre. Jót nevettem rajta. Magamban arra gondoltam: így jár, aki *megfiatalítja magát*, és sok évvel fiatalabb feleséget keres.

Péter nyugdíjas lett

ADDIG VOLT NEKEM nyugalmas életem, amíg ő – nyugdíjasként is – eljárt dolgozni. Ebben az időben már igyekezett korábbi mulasztását azzal pótolni, hogy kissé nagyobb jövedelemmel járuljon hozzá a családi kiadásokhoz, nem úgy, mint korábban tette. Azonban otthon nem találta a helyét, egyre több baj volt vele. Az állapota évek óta romlott, egyre gyakrabban orvosi-kórházi kezelésre szorult. Hirtelenharagú, meggondolatlan természetű, izgága, amolyan igazi Kos csillagjegyű. Semmi se volt neki jó, amit nem ő talált ki. Ezért amikor csak tehettem, mostanában már házon kívül kerestem magamnak elfoglaltságot, főleg a kertben töltöttem egyre több időt. Tudtam, hogy nehéz lesz rendben tartani, de ott legalább nyugalomra leltem. Sajnos, oda se mehettem mindig, amikor kedvem lett volna hozzá, mivel egymás után szorult kórházi kezelésre, hol helyben, hol Budapesten. Az Ortopédiai Klinikán többször megfordult, háromszor operálták a lábát. Most is egy hónapot töltött ott, mikor lányoméék építkeztek. Sok gondot okozott, naponta nemcsak egyszer, megesett, hogy valakit másodszorra is újságért ugrasztott, vagy egyéb kívánságát kellett teljesíteni. Amikor hazajöttem, akkor a gyerekeket mozgósította, mindig rendelt valamit tőlük telefonon. Nagyon nyugtalan beteg, nem ismeri a szerénységet, csak magával törődött, azt szerette, ha körülötte forog a világ.

Nagy gondot okozott az is, hogy az orvosokat, ápolószemélyzetet mindig az én vállalkozásomból akarta megajándékozni. Ugyanis olyan cég termékeit forgalmaztam (kizárólag szoros ismeretségi, baráti körben), ahonnan gyönyörű gyapjúterméket lehetett beszerezni. Így tudtam lecserélni saját magunknak, és családom részére is az elavult, régi ágyneműt, innen vásároltam mindenkinek ajándékot jeles ünnepek alkalmával. Azonban Péter egyre szaporodó egészségügyi gondja miatt alig tudtam ezzel foglalkozni, így ennyivel csökkent a jövedelemem, mert majd' minden hasznót a kezelésére kellett fordítani.

Megvásároltam a lakást

TÁRSASHÁZUNKBAN lakók közül sokan már korábban megvásárolták a lakásukat, amikor lehetőség nyílt az állami tulajdont képező épületek eladására. Péter többször szóvá tette, vegyük meg mi is, de én halasztgattam az ügyet. Persze, természetesnek tartotta volna fele-fele tulajdonjog szerint, de én nem akartam vele közös tulajdont létesíteni, érthető okok miatt. Már alig akadt olyan lakás a házban, amelyik nem került át a bérlő tulajdonába, amikor egyre gyakrabban emlegette. Akkor én határozottan kijelentettem, hogy közös tulajdonszerzésbe nem egyezem bele, csak úgy kerülhet szóba, ha kizárólag én leszek a tulajdonosa. A beugróra megvan a pénzem, befizetem, a havi részleteket is vállalom. Ugyanis nekem mindig volt lakásom, mióta ebben a városban élek, jelenlegihez is a saját, előző bérleményem cseréje útján jutottam. Tehát nekem, mióta a városban lakom, mindig volt otthonom, de közös tulajdon esetén bármi megtörténhet, s a felére az örököse azonnal ráteheti a kezét. Igazságos volna-e, ha az én három gyermekem fél lakás után szerezne jogot öröklésre? Nem, ebbe nem megyek bele.

Röviden egy csokorra való esetet felsoroltam: hosszú évekig a rezsiköltségekhez sem járult hozzá, mert addig korábbi ügyei miatt adósságait törlesztette, külön kasszán éltünk, az én fizetésem, jövedelmem mindig nagyobb volt az övéénél, ráadásul szüleim utáni örökségből, a balatoni házas-telek értékéből jelentős összeghez jutottam.

Nem akartam megbántani, de igazságtalan helyzetbe sem óhajtottam kerülni, s főleg gyermekeim miatt nem mehettem bele ilyen, számunkra előnytelen ügyletbe.

Így lettem lakástulajdonos

1993. MÁJUS 23-ÁN kötöttem szerződést a lakás vételére. Nem éreztem lelki-furdalást ezért, mert mióta összekötöttük az életünket, ő mindenképpen jól járt: akkor sem volt otthona, nálam pedig rendezett körülmények közé került. Sajnos, gyakran visszaélt helyzetével, nem is egyszer minősíthetetlen pénzügyi bonyodalmakba keveredett. A fizetéséből felruházkodott, mivel hozzám egy kis bőrrönd fehérneművel költözött. Azóta semmiben nem szenvedett hiányt. Én kerültem mellette előnytelen, s nem ritkán igazán kellemetlen helyzetbe, mert lassan ledegradálódtam ápolónővé a folytonos betegségei miatt. Persze, ha ezt valaki hallaná, talán megvetne érte, de más az, ha egy házasság úgy indul, és úgy folyik, hogy mindenképp egyformán veszik ki részüket a házastársak. Nem így képzeltem el az életemet. Azt hittem, hogy két fizetéssel csendes nyugalomban és jó módban fogunk élni! Ha az ember döntései előtt betekinthetne a jövőjébe, azt is látná, amibe én belecsöppentem, biztos, hogy másként cselekedne!

S hogy miért tűrtem el mindent? Nehéz ezt utólag elmondani vagy megmagyarázni. Egyrészt azért, mert mindig úgy tálalta a tetteit, hogy megsajnáltam, vagy megértettem múltbeli dolgait, hiszen a korábbi rendszerben valóban sok embert ártatlanul hurcoltak meg. Másrészt idősebb volt, mint mondtam, nagy korkülönbséggel köztünk, amit előttem eltagadtam, csak jóval házasságkötésünk után, véletlenül jutott tudomásomra. Ahogy telt az idő, egyre inkább elesett, beteg ember lett (bár előtte is éppen elég egészségügyi gondja akadt), ezért nem vitt rá a lelkem, hogy kitegyem a szűrét, mert nem tudott volna hová menni. Harmadszor: engem szüleim mindig igazmondásra neveltek, s ebből arra következtettem, hogy ez mások számára is kötelező. Ezért talán túlzottan hiszékeny természetű vagyok, hasonlóan bíztam első férjemben is, aki szintén ugyanúgy átvett engem. De van még másik indoka is. Kisvárosban

lakom. Első válásunk nagy port vert föl, mivel három gyermekkel akkortájt még nem volt divat válni, s botrányt kavart, nem akart a lakásból elmenni, holott arról az én munkaadóm mondott le, hogy lakáshoz jussak, amikor – hívásukra – ebbe a városba költöztem. Hozzánk való ragaszkodásánál nem a gyermekei iránti szeretet vezérelte, csupán a hiúsága, de ez egy külön történet. Egyszóval: nem akartam ismét válni, a Jóisten se mosta volna le rólam, hogy nem én vagyok a hibás. Pedig csak rossz emberismerő, és hiszékeny természetű vagyok, hogy másodszor is hozzám nem illő kapcsolatot létesíttem.

Levél

BŰNEI ELLENÉRE azt nem lehet letagadni, hogy Péter udvarias, és kedves tudott lenni, s ezért is tűrtem annyit mellette. Vagy talán éppen megtévesztésből igyekszik néha olyan gesztusokat tenni. Például: „Arról a napról”, megismerkedésünk dátumáról (ugyebar nem illik a szót elterelni) közel húsz éven keresztül soha nem feledkezett meg. Egyszóval: most is, ezen a napon valahova el kellett mennie, s egy levelet hagyott az asztalon, íme a szöveg:

„1975. július 29. – Számomra örökre felejthetetlen ünnepnap

– a tizennyolcadik.

Szeretettel

Péter

1993. július 29.”

Amikor ide értünk a beszélgetésben, dél lett.

MEGEBÉDELTÜNK a büfé előtt, a fák alatt terített kis asztal mellett. Finom bográcsban főtt gulyáslevest rendeltünk mindketten. Utána elfogyasztottunk baracklekvárral tálalt fánkot. Közben az égen felhők gyülekeztek. Bepakoltunk az autóba, és elhatároztuk, hogy mielőtt elered az eső, hazaindulunk. Út közben élveztük az erdő közötti keskeny utat szegélyező fenyves kellemes illatát.

Kiérve az erdőből, Olga a következő gondolatait mondta el. Olvastam valahol, de telitalálat mindkét házasságomra: *„Egy színvonalam alatti kapcsolat érdekszövetségébe vagyok be-
kötve”*. Sokan élnek/éltek hasonló szövetségben, de én ez alatt nem az iskolai végzettséget értem, mivel bécsi egyetemen végeztem, hanem a becsületességre, igazmondásra, egymás iránti felelősségtudatra gondolok, hogy embertársainkat, s főleg hozzátartozóinkat soha nem hozzuk kellemetlen helyzetbe.

Azonban nehéz ilyen mélységekből kijutni. Az ilyen szoros bilincs másoknak és nekem is sok-sok álmatlan éjszakát, gyötrődést okozott. Van, aki a bilincset nem akarja, nem tudja kinyitni, nem tud belőle szabadulni, valami kényszer miatt tűri, sokan életük végéig. Aki pedig mégis megszabadul a bilincsetől, az is nehezen, kínok, szenvedések árán éli meg... Én első házasságom esetében mégis ezt tettem, mert nem akartam, hogy a korpa között megegyenek a...

Sajnos, sokan, köztük én is, fiatal korban nem tudunk jól választani. Miért? – Erre nem ismerem a jó választ.

Persze azzal se dicsekedhetem, hogy okultam volna belőle, mivel másodszor is hasonló kelepcebe jutottam, sőt, még értelmes, okos gyermekeim is rossz példámot követték, pedig állandóan intettem őket, hogy okuljanak abból, amit én átéltem, ebben ne kövessék példámot.

Mégis, mindketten, ők is, szellemi-értelmi színvonalon alul kötöttek házasságot, nem tanultak kudarcaimból. Mindketten elváltak. Unokáimnak szoktam mondani: „Őseitektől csakis a jót utánozzátok, a rossz példát soha!”

OLGA AJÁNLOTTA, amint hazaérkeztünk. – Tudom, fárasztó hallgatni az igazán nem vidám történetemet, de nem szeretném befejezetlenül hagyni, amit elkezdtem. Pihenésképpen kimentünk az erkélyre, és a kellemes, nyári zápor után megtisztult esti levegőn kicsit kifűjtük magunkat. Megkínáltam vendégemet finom likőrrel, hogy vidámabban teljen az idő, és jobb hangulatban mondhassa el házassága történetének befejezését. Elhelyezkedtünk, s koccintás után barátnőm folytatta.

Emlékezatkiesések

NEM TUDTAM, hogy az eddig átélt eseményeknél is súlyosabb megpróbáltatások várnak rám. Péter fokozatosan gyöngült (bár mióta ismerem, mindig elég törekeny volt), s a kétszeri emlékezatkiesése óta, mikor *újjáélesztéssel* hozták vissza e világra, egyre tűrhetetlenebb lett, teljesen megváltozott a személyisége. Alapvető hibái ellenére korábban udvariasan viselkedett, ezért nagyon nehéz voltam megszokni, amikor már mindenre ellenségesen reagált. Annyira elesett állapotba került, hogy kénytelen voltam eltűnni lehetetlen magatartását.

Első rosszulléte még akkor történt (1984-ben), amikor a gyerekek építkezni kezdtek, és gyakran időztem náluk. Két napig maradt egyedül – én szombat reggel érkeztem haza, és nem tudtam bejutni a lakásba, mert belül, a zárban hagyta a kulcsot. Hiába csengettem, nem történt semmi. Arra nem emlékszem, hogyan tudtam mégis bejutni, de őt sehol se láttam a lakásban, míg be nem nyitottam a toalettbe. Ott ült eszméletlenül, semmire sem reagált. Valahogy bevonszoltam a szobába – nem is tudom, hogy ijedtemben hogy bírtam erővel. – Lefektettem a megvetett ágyára. Szombat lévén, itthon volt a szomszéd doktornő, hozzá fordultam segítségért. Azonnal átjött, megvizsgálta magatehetetlen férjemet. Ajánlatára feketekávéfőztem, azt itattuk meg vele, mert a vérnyomása nagyon leesett; nehezen tért magához. Doktornő szomszédom mentőkért telefonált, be kellett szállítani a kórházba, ahol hosszú hetekig tartó kezelés várt rá.

Amikor magához tért, elmondta, arra még emlékszik, hogy felugrott álmából, és a közeli szekrényben megütötte magát, utána lett rosszul. Sokszor figyeltem, hogy a hirtelen, meggondolatlan mozdulatai miatt baleset érheti; egyébként is a sérült lábai nem bírták egyensúlyban tartani a testét.

Ekkor a neurológiai osztályra került, ahol egyik látogatásom alkalmával a főorvosnő nem kecsegtetett sok eredménnyel, azt mondta, hogy nincs remény a felépülésére. Kértem, küldjék CT-vizsgálatra, az Idegsebészeti Klinikára, ahol a lányom, és a főorvosnő régi kollégája is dolgozik. A vizsgálat eredményeképpen más terápiára kellett fogni, s lassan, nagyon lassan kezdett gyógyulni. Ő maga olyan letargiába esett, hogy többször el kellett vele beszélgetnem; fölráztam letargikus állapotából. Hangoztattam neki, hogy ha a beteg nem akar gyógyulni, az orvosok sem tudják eredményesen gyógyítani.

Több mint egy hónapig kezelték, a szó szoros értelmében nem tudott megállni, újra tanult járkálni. Mikor kiengedték, utána hetenként kétszer kocsival vittem be injekcióra, amit csak ott adhattak be neki.

Nemsokára egyik hétvégén ismét nagyon rosszul lett. Mindig olyankor történik valami, amikor a háziorvosnak nincs rendelése. Kihívtam az ügyeletet. Ismerős orvos jött hozzá, aki távozása előtt félrehívott és elmondta, hogy az erős szájszaga komoly bélpanaszokra utal, valószínű meg kell operálni. Beutalta a kórházba. Akkor valamilyen szervezési változások miatt fölvételi osztály nyílt a kórházban. Oda kerültek azok, akiket nem pontos diagnózissal szállít be a mentő. Az ügyelet orvos megvizsgálta, de csak altatót adott neki. Másnap reggel fölkerestem, betegtársai elmondták nekem, hogy egész éjjel rosszul volt, annyira szenvedett, hogy nem tudtak tőle aludni. Nyilvánvaló volt, hogy operáció vár rá. Nem tudom, miért nem intézkedtek, hogy átkerüljön a sebészetre. Kértem az orvost, vizsgáltsa meg sebésszel is. Egy ismerősömet neveztem meg, aki azonnal átjött, és *egyenesen a műtőbe vitték* műtetre. Én idegességemben – mielőtt átszállították – föltemtem egy kérdést a doktornőnek:

– Talán azért létesítették a fölvételi osztályt, hogy olyan betegekkel, akik nem érik meg a reggelt, ne legyen több gondjuk?

HETEKIG LÁBADOZOTT. *Második emlékezetkiesése* egy késő este, inkább éjszaka történt, alvás közben. A szomszédos szobában aludtam, mikor arra lettem figyelmes, hogy akadozik a légzése. Felugrottam, s megkérdeztem, mi a baj? Fuldoklott, már a kis lélegeztető-készülékét sem tudta használni. Fiamat, aki éppen itthon tartózkodott, fölébresztettem. Akkor már másik, belgyógyász doktornő lakott a szomszédban, hozzá csöngettem be éjjel, félkettőkor. Mamája jött megnézni, ki csenget. Elnézést kértem tőle a zavarásért, gyorsan elmondtam, mi a probléma. Egy perc múlva már megjelent orvos-szomszédunk hálóingére kapott pongyolában, kezében orvosi táskával, de akkorra már Péter elvesztette az eszméletét. Fiammal gyorsan letették a földre, és mesterséges lélegeztetésbe fogott. Közben odaszólt nekem, telefonáljak mentőkért. Fölvettem a telefont.

– Mit mondjak, mi a diagnózis? – kérdeztem, mert azonnal jelentkeztek.

– Újjáélesztés, – válaszolta.

Mikor följegyezték a szükséges adatokat, közölték, hogy azonnal indulnak.

Gyorsan leszaladtam kinyitni a kaput, és a lépcsőház- és folyosó világítását is fölkapcsoltam, hogy könnyebben idetaláljanak a mentősök. Összecsomagoltam néhány holmit, Pétert még mindig eszméletlen állapotban, vastag plédbe bugyolálva, fiam kíséretében egyenesen a kórház intenzív osztályra szállították.

Másnap mentem meglátogatni. Ismerős orvos kísért hozzá, ahol még mindig eszméletlenül feküdt az ágyán, tele csövekkel; csak harmadnapra tért magához. Mikor eszméletre tért, átszállították a belosztályra, oda, ahol a szomszéd-orvosnő teljesít szolgálatot.

Nagyon megijesztett az állapota. Összevissza beszélt. Panaszáradattal fogadott, hogy őt a sebészeten a pincében (!) helyezték el, ahonnan a „cigányok” mindent elloptak tőle. Nincs meg az órája, és sorolta még, hogy mik tűntek el tőle. Aztán: a beteghordók a hidegben elszállították őt a sebészetről kis beteghordozó-talicskán, és Budapesten, a Ferenciek terén tették ki, és ebben a hidegben magára hagyták...

Csak álltam és hallgattam összefüggéstelen mondatait, egy ápolónő hallotta a beszélgetést, láttam, furcsa képpel figyel bennünket. Odamentem az éjjeliszekrényéhez, láttam az óráját, a pénztárcáját, minden apróságot, amit bevittünk neki. Az orvosi szobában megkerestem a doktornőt. Kérdeztem, észrevették-e, hogy zavarosan beszél? Igen, tudják, de ilyen előfordul emlékezetkiesés után, és általában idővel megszűnik, de nem vigasztalt ennek lehetőségével. Igaza volt.

Miután hazahozták, még szörnyűbb volt vele egy lakásban élni. Most már folyton a semmiért is kijött a sodrából, kiabált, káromkodott, amit addig soha nem tett. Igaz, gyenge volt, de mire hazaengedték, már tudott járkalni, a folyosón napjában többször sétáltatták. Ezért meglepődtem, mikor otthon nem akart fölkelni az ágyból, azt mondta, nem tud kijönni ebédelni, inkább ágyban enne, holott a kórházban is kijárt már az ebédlőbe étkezni. Nem akart az ágyától három lépésre kimenni a toalettre se, és arra kért, hogy hozassak neki bizonyos edényt... Ekkor azonban azt mondtam neki, hogy a kórházból azért engedték ki, mert itthon, a szobától néhány lépésnyire levő konyhába és a mellékhelyiségbe már kimehet egyedül is. Meglepődött. Láttam rajta, hogy sajnálatni akarja magát, és azt szeretné elérni, hogy körülugrálják.

Eddig is mindig nyűgös beteg volt, de most már teljesen kimerített, nemcsak engem, mindenkit, akit lehetett. Házi orvosunk rendszeresen járt hozzá; arra kértem, írjon föl neki valamilyen nyugtatót a gyógyszerei mellé (meg nekem is), mert nem lehet kibírni mellette, és kénytelen voltam hetenként legalább három napra segítséget fogadni, mivel saját egészségem-

re is figyelnem kellett. Amit az orvosok javasoltak, mindent elfogadott, de ha én ajánlottam neki valamit, például azt, hogy vegye be a gyógyszerét, inkább kiugrott volna az emeletről mérgében, minthogy megtegye!

OKTÓBERRE MÁR nagyon megromlott a látása. – Leginkább a folyosón sétált, és csak segítséggel tudott lemenni a lépcsőn; veszélyt jelentett volna egyedül hagyni. Kivitettem autóval a szemészetre, mert egy budapesti orvos tartott vizsgálatot helyben, a szemészeti osztályon. Azt mondta, itt nincsenek megfelelő műszerei, ezért beutalót adott a budapesti klinikára. Megnyugtatta, hogy csupán egy vizsgálatról van szó, utána még aznap hazaengedik.

Nekem fájt a lábam, mindkét térdem bedagadva a nagy strapa miatt, amit el kellett szenvednem mellette. Nem vállalkozhattam rá, hogy Budapestre kocsival fölvigyem. A megjelölt *csütörtöki napon* kivitettem az autóbusz-állomásra. Fiammal telefonon megbeszéltük, ő várta a busznál, s taxival kíserte a klinikára. Így történt, azzal a különbséggel, hogy nem engedték haza, mert műteni kell a szemét. Fiam telefonon értesített erről, s megbeszéltük, hogy néhány holmiját – amire szüksége van ottléte idejére, – összecsomagolom, és a következő autóbusz vezetőjét megkérve, várni fogja Budapesten, és még aznap beviszi neki a klinikára.

Csendben telt a napom. Későeste csöng a telefon. Fiam van a vonalban. Ijedt hangon beszél, s elmondja, hogy amikor bevitte a csomagot a férjemnek, hazafelé a sötétben megtámadták és kirabolták, elvették tőle az irattáskáját (benne pénzzel), s alaposan helybenhagyták. A közeli házból valaki meghallotta a dulakodást, telefonált mentőkért, és bevitték a János kórházba, ahol ellátták a sebeit, és most otthonról hívott. Én letéve a kagylót, telefonáltam a lányomnak, elmondtam, mi történt, aki aztán másnap fölkereste, ellátta kötszerekkel és a szükséges holmival.

Pénteken késő délután ismét csöng a telefon. Péter jelentkezett a klinikáról. Rossz volt a vonal, alig lehetett érteni, mit mond. Úgy kezdte, hogy valami fontosat akar velem közölni a folyamatban levő kárpótlásokkal kapcsolatban. A recsegések miatt azt mondtam, hogy holnap megbeszélünk mindent, mert a korai busszal indulva meglátogatom, már be is csomagoltam mindazt, amire még szüksége lehet. Ekkor megszakadt a telefonvonal.

Este nyugtalanság vett rajtam erőt. Elkészítettem a ruháimat, amit másnap magamra veszek, aztán lefeküdtem, hogy kipihenjem magam. Még egy kicsit olvastam, a szobában csak az olvasólámpa égett.

Képzeld, Nóra! Annyira hihetetlen az eset, ami történt, nem fogod elhinni, ha elmondom. Olvasás közben megnéztem az órát, kilencet mutatott. Fölnéztem a könyvemből, és a fotelban, ahol Péter szokott ülni, ha TV-t néz, most is ott láttam őt, felöltözve. A televízió felé fordult, mintha azt nézné...

– Mi az? Káprázik a szemem, vagy bediliztem? – Hisz Pesten van, ott tartották a klinikán! Először arra gondoltam, hogy a felgyülemlett gondok kikezdték az idegeimet...

De mégsem, mert a fiam már lefeküdt, és most megszólalt a másik szobából: – Nézd, anyuka! Papa ott ül a fotelban... Ahogy odafordultam, valóban, még mindig, szembefordulva a televízióval, ott ült, mereven nézve a képernyőt...

Túltettem magam rajta, arra gondoltam, valóban kimerültem, de majd éjjel kipihenem magam. Letettem a könyvem, lekapcsoltam a villanyt és elaludtam.

Szombat reggel az útra készülődve, csöng a telefon. Ki lehet az, korán reggel? Sietnem kell a buszhoz. A klinikáról egy orvos keres, kölcsönös bemutatkozás után a következőket mondja: – Asszonyom! Sajnálattal kell közölnöm, férje tegnap este kilenc órakor meghalt (ez 1997. október 21-én történt).

Szóhoz sem jutottam. Néhány vigasztaló szó után, részleteket nem közölve, elbúcsúzott. Arra gondoltam, hogy este, amikor megszakadt a vonal, férjem még valamit akart mondani... Aztán később, amikor a fotelban ülve láttam, pont abban az időben, amikor már nem élt, – eljött búcsúzni... Talán kiengesztelni akart, mert korábbi udvariassága ezt megkövetelte.

Nem részletezem a következő zűrös napokat. Fiam nem tudott segíteni balesete miatt, sebei még nem gyógyultak be, rettenetesen nézett ki, nem mehetett ki az utcára sem. Erről nem ő, hanem húga tájékoztatót, mivel meglátogatta őt, és ellátta kötszerekkel és egyebekkel, amíg nem mozdulhat ki a lakásból.

Fokozta a gondjaimat, hogy férjem különféle iratain, személyi igazolványában nem azonos, hanem más-más adat szerepelt, az én személyi igazolványom adataival sem egyezett a születési dátuma, és ahány okmány a kezembe került, mindegyikben más név, más dátum és egyéb adat van bejelölve. Gondban voltam ezért, mivel több hivatalban el kell járnunk a szokásos temetési ügyek intézése miatt. Lányommal jártam be a kálváriát... Még szerencse, hogy a kerületi irodán az ügyintéző nemigen vizsgálta a személyi adatokat, – vagy talán elkerülte figyelmét?

Beszélgés közben félve mondtam el a lányomnak, mi történt azon az estén, amikor meghalt Péter. Arra gondoltam, azt fogja mondani, hogy képzelődöm. Ezzel szemben csodálkozva hallgattam, amit ő mesélt el nekem.

– Anyukám! Engem is meglátogatott papa, éppen aznap este. Kiengesztelni jött, sápadt arccal kért tőlem bocsánatot. Te tudod, miért. Számomra megfoghatatlan, mivel ilyen velem, vagy körülöttem azelőtt sosem történt.

Eddig nem hittem hasonló esetekben, de most mindez velem, velünk, valóban megtörtént! Most már én is elhiszem, amikor hasonló történetet hallok!

OTTHON AZTÁN volt időm elmélkedni az együtt eltöltött 22 évről... Nem lennék igazságos, ha azt állítanám, hogy nem részesültem néhány szép és kedves órában, de a végeredmény, az összegzés igen sok szomorú, kétségbeesett napot, csalódást hozott számomra. Annyi biztos, ha erre számítok, nem teszem meg azt a lépést, hogy összekössem vele az életemet. Ha egyedül jártam volna életutam további részét, legalább nyugodt, békés időszakot éltem volna meg.

Vastag dossziét tesznek ki azok az esetek, amelyek súlyosan zavarták meg életemet. Ha nem látnám magam előtt, ha nem olvashatnám fehér papírra feketén írva a különböző eseteket, most utólag talán magam sem hinném, hogy ezek velem megtörténtek, hogy mindazt el kellett viselnem.

Sok minden nem tetszett nekem, én pedig mindent megpróbáltam, megtettem, hogy életünk lehetőleg zavartalan legyen. Sokszor utaztam vele együtt, üdülésekre jártunk (főleg kezdetben), kiszállásokra én vittem autóval, hogy neki könnyebb legyen rokkant lába miatt. Aztán annyira megváltozott a viselkedésmódja, hogy lassan szégyelltem vele bárhová elmenni. Üdülőkben mindenütt, gyakran az első percekben összeveszett valakivel (személyeztetel), vagy társasjátékok szervezésénél annyira tolakodott mások elé, hogy helyette is pironkodtam. Ezért aztán kijelentettem, hogy nem megyek vele többé üdülőbe. Igaz, mikor „elkövetett” valamit, utána mindig szomorú, megbánó képpel bocsánatomért esedezett. Aztán eszembe jutott, milyen helyzetbe hozta a lányomat.

Tetőtér és másfélmilliós kölcsön

MÉG MINDIG kísért a múlt. Annakidején lányoméknak nagy erőfeszítések árán lehetőséget kaptak tetőtér beépítésére. Budapest XI. kerületi tanácstól (két gyermekvállalással) lakástámogatást vehettek igénybe, az OTP banktól kedvezményes hitelt, és én is tudtam őket segíteni szüleim örökségéből. Nehezen, sok akadállyal, lassan haladtak. Mégis sikerült megoldani úgy, hogy amikor kisfiuk három éves lett, beköltözhetek saját otthonukba. Kislányuk már ott született. A tágas tetőtéri-lakás egy csendes utcában, állami ház harmadik emeletéként létesült.

Én abban az időben gyakran tartózkodtam náluk, mert a lányom gyes-en volt, a munkálatok felügyeletét, rendeléseket, szállításokat ő intézte. Már nyugdíjban voltam, azzal tudtam segítségükre lenni, hogy ilyenkor gondoskodtam kis unokáimról. Kedves napokat töltöttem velük abban az időben, és figyeltem testi és értelmi fejlődésüket.

Az ingatlan kezelésével megbízott cég visszatérített az építkezés költségeiből. Óriási munkát jelentett összeszedni minden iratot, kimutatást, számlát, és azokból költségvetést készíteni. Lányom hetekig, éjszakákba nyúlóan dolgozott rajta, amíg minden adat és irat összegyűlt. Sajnos, férje ilyenre alkalmatlan volt. Akkor még nagy pénznek számított, 200 ezer forintot kaptak vissza, amiből a rozoga Trabant gépkocsijukat kicserélték.

Sajnos, nem sokáig örülhettek a szép lakásnak, mert már építkezés közben megromlott a házasságuk. Lányom nem bírta egyedül a terheket, minden gond-baj csupán az ő vállát nyomta. Elváltak. El kellett adni a tetőtéri-lakásukat. Illetőleg, mód lett volna rá, hogy megmentse, de ehhez átmenetileg kölcsönre lett volna szükség, amiből férje egy kisebb lakást vehet magának.

Amikor erről szó esett, férjem is jelen volt, és hogy, hogy nem, egy ajánlattal állt elő. Azt mondta, hamarosan esedékessé válik neki egy folyamatban lévő kárpótlási összeg, azt szívesen kölcsönadja lányomnak addig, amíg a helyzet megkívánja. Utána lányommal beszélünk a dologról. Rám nézett, és kételkedve kérdezte tőlem. – Anyukám, mondd meg igazán, valóban van-e papának kárpótlási várandósága, mert akkor ügyvéd előtt megköthetnénk a szerződést. Olyan jó lenne megmenteni a sok munkával, utánjárással épített otthonunkat, ha ott nevelhetném (akkor már) két gyermekemet.

Ezért itthon megkérdeztem Pétertől, s nagyon kértem, mondja meg, valóban lehet-e számítani a pénzre, mert lányomnak nagy veszteséget jelentene szerződéskötés után, ha mégsem tudja letenni időben az összeget. Azt mondta, legyek teljesen nyugodt, mert rövidesen esedékessé válik.

Féltem a dologtól, azonban abban az időben állandóan Budapestre járt – elmondása szerint – ilyen ügyekben intézkedni, és jelenlétemben egy bizonyos személyt gyakran hívott telefonon otthonról is. Sőt, egyszer én vittem őt kocsin, mivel sürgetni akarta az ügyet. Bement az ügyintézőhöz, s azzal jött ki, hogy *„minden a legnagyobb rendben, nincs semmi gond...”*

Hogy mi történt a falak mögött, nem tudhattam, de ezekre a szavakra már kételkedni kezdtem, mert ez a sablonszöveg előttem már nagyon ismerősen csengett...

Aztán amikor már nemtudomhányadszorra halasztotta az összeg átvételének időpontját, kisült, hogy ennek semmi alapja nincs. Telt-múlt az idő és ismét kételkedni kezdtem, hátha megint csak légbuborék az egész ígérete. Sajnos, lányomat is alaposan átrázta! Rossz érzésem nem csalt meg, annak ellenére, hogy a határidő előtt még két nappal is fogadkozott, hogy bízzam benne, meg lesz a pénz.

Autóval mentem vele Pestre, hogy átvegye a pénzét. A kitűzött napon az ügyvédi irodában ott volt minden érdekelt fél (mindenki saját ügyvédjével), én is ott izgultam velük, telt az idő, mindenki nyugtalanul nézte az óráját, de csak ő, egyedül ő nem jelent meg...

Engem százszor is – eléggé el nem ítéltető módon – csúnyán átrázott, becsapott, aztán mindig kiengesztelt. Ha nem is tudtam neki teljesen megbocsátani, de mit tehettem? Most azonban nagyon megharagudtam rá, mert nem rólam volt szó, hanem a gyermekemről. Ennyi embert becsapni, ráadásul két ügyvédet (!) bevonva, ilyesmire vetemedett!

Órák múlva találkoztam vele, amikor az irodában hiába várva rá, más módon született meg a döntés. Megmondtam neki, én nem vagyok hajlandó őt tisztára mosni, menjen, és tisztázza magát, ha tudja. Otthagytam Budapesten, és egyedül jöttem haza.

Ő pedig nem merészelt hazajönni. Már sötét este volt (ősz esős idő), azt se tudtam, hol mászkálhat... Este kilenckor megszólal a telefon, ő van a vonal végén. Köszönés után síri hangon kérdezi, hogy hazajöhet-e? Mit tehettem? Mondjam, hogy menjen, ahová akar? Tegyem ki annak, hogy köszáljon az utcán? Megérdemelte volna! Azt hiszem, már az első alkalom idején azt kellett volna tennem. Miért is sajnáltam meg minden alkalommal, ment volna vissza oda, ahonnan hozzám költözött. (Egy nőnél tartotta kevés holmiját, egy kis bőröndben ingekkel és váltás nadrággal...)

Borzasztóan szégyelltem magam helyette is a gyerekek előtt, mintha én követtem volna el valami bűnt ellenük. Amiket velem tett, azokat – ha nem is tudtam megbocsátani – de legalább igyekeztem elfelejteni. Azt azonban, hogy a gyermekemet hozza olyan kellemetlen helyzetbe, soha többé nem tudtam neki megbocsátani.

Nem értettem, sose tudtam megérteni felelőtlenségét, miért kellett neki ilyen ígéretet tenni, hisz' senki se kérte rá, senki se várta tőle, hogy ezt tegye, ő maga ajánlotta föl. Időközben többször rákérdeztünk, amikor még hivatalosan nem volt előkészítve az ügylet, hogy valóban tudja-e biztosítani a kölcsönt?

Mindig elmondta: *minden a legnagyobb rendben...* Annyit járkált a kárpótlási hivatalba (ha valóban oda járt), s arról beszélt, hogy onnan nagy összegeket fog kapni, s annyira meggyőzően mondta, hogy mégis elhittem neki, hátha, egyszer, talán igazat beszél...

Aztán amíg élt, utána sem kapott semmit, tehát azt se tudom, milyen ügye lehetett ott, s miért járkált oda folyamatosan.

Spanyolországi út

MÉG EZUTÁN is, pedig már csak hálni járt belé a lélek, volt olyan húzása, ami nem fért a fejünkbe. Talán kiengesztelésnek szánta?! Egy alkalommal, azzal tért haza barátjától, hogy egy spanyol útra százezer forint értékben (!) valutát váltott ki, hogy lányommal együtt részt vegyek rajta. Éppen valamilyen ünnepre készültünk, ő is itthon volt. Nagyot néztem, mi történt, honnan van rá pénze, mikor mindig gondokkal küzd. Arra gondoltam, hogy jóvá akarja tenni az eddigieket... Azt mondta erre a lányom: – Anyu! Csak nem hiszed el, hogy igazat beszél? Talán már nincs is eszénél. Utána elfelejtettem az egészet, mert az idő haladt, de többé szó sem esett arról bizonyos spanyol útról...

Patvarci kápolna

ÁTALAKÍTANI, és fel kellett újítani a szomszédos község kis kápolnáját, majd a Szalézi atyák létesítendő kollégiumánál valóban lelkesen – kisegítette a plébániát, pedig már alig állt a lábán. Műszaki vezetésre kérték föl, s gyakran vittem őt kocsival az építkezések színhelyére, vagy ők kísérték el, mert már igen gyenge lábakon állt. Úgy éreztem, hogy életének sok botlását ezzel akarja jóvátenni.

Ezért aztán halála után az atya följánlotta, hogy munkája elismeréséért engem nehéz helyzetben kisegítenek, és szép temetést rendeznek neki. Jól jött nekem, mert amúgy is túlságosan sok gondom akadt abban az időben.

Temetés előtt fölkeresett a megyei hírlap tudósítója, aki az elmúlt években interjút készített velem. Szóvá tette, hogy meg kellene hívnom a Romániában élő, magas posztot betöltő rokonát a temetésre. Láthatta rajtam, hogy nem lelkesedem az ötletért, ezért azt mondta, ők vállalják a meghívást a követség útján, csak adjam oda az illető pontos címét...

Nagyon csodálkozott, amikor én ettől elzárkóztam és meg kellett mondanom, hogy nem tudom merre él, hol lakik a rokona, sosem írt és nem ismerem. Egyáltalában nem voltam abban sem biztos, hogy létezik-e neki a sokat emlegetett, magas beosztású testvére. Illetőleg: tudtam, kiről volt szó, hiszen sokszor emlegette az illetőt, de azért már nem tettem volna tűzbe a kezem, hogy valóban van-e köztük, s főleg olyan közeli rokoni kapcsolat, amelyet mindig emlegetett előttem és mások előtt is.

De mindezt, épp most, temetése előtt teregessem ki egy idegennek?

Hogy miért kételkedem ebben a rokonságban, részletesebben is elmondom neked Nóri, már nem tart sokáig.

Romániai események

ESKÜVŐI TANÚJÁNAK – tudod, hogy már annak idején – Petre Romant nevezte meg. Persze, nem biztos, hogy meg is hívta, mert akkor legalább levélben jelentkezett volna. Így amikor nem érkezett meg a tanúja, fiam lépett a helyébe, az utolsó pillanatban.

Egész 22 évet meghaladó együttlétünk alatt, előszeretettel emlegette egyetlen élő rokonát: „öccsét”. Egy alkalommal Péter – újságíró ismerőse meghívására – a helyi TV-ben szerepelt, ott is beszélt erről a rokoni kapcsolatról. Én nem értettem, ha már egyetlen élő rokona, miért nem hívta meg valóban tanújának, s amikor egyszer Gyuláról átrándultunk Erdélybe, én ajánlottam, hogy telefonon keressük, szeretnék vele találkozni; hirtelen zavarba jött, ami nála ritkaság, s gyorsan elterelte a szót erről a témáról.

Aztán 1989. decemberében szinte rátapadtunk a TV képernyőjére. Akkor zajlottak a romániai események. Annyira hihetetlen volt az egész. Mi pedig együttérzéssel szemléltük a tényeket, hiszen ott olyan önkényuralom volt, olyan diktatúra, amit mi Rákosi idején éltünk át. Bármilyen helyzet alakult ki nálunk, össze se lehetett vetni a Ceausescu rendszerével.

S mindez hogy jön ehhez a témához?

Nemrég’ olvastam Oltványi Ottó – Oltványi Tamás: „a VÉG” c. könyvét, amiben ő is ezekről az eseményekről ír. Péternek különösen tetszett a televízió közvetítése, mivel gyakran megjelent a képernyőn Petre Roman alakja, s ilyenkor nagy izgalommal előredőlt, nehogy elmulasszon valamit a látványból.

Amikor a helyi TV meghívta őt, hogy beszéljen az életéről, az ismerős újságíró engem is meghívott rá. Őszintén mondom, nem vállaltam szívesen, említettem neki, hogy mit keresnék én ott? Szinte előre sejtettem, hogy előadja szokásos meséit. Úgy is történt.

Ezért aztán furcsa eset történt temetése előtt, amiről az előbbieken már szót ejtettem. Az újságíró megkeresett engem, arra kért, hívjam meg Petre Romant a temetésre. Mikor látta, hogy vonakodom, akkor a címét kérte. Megmondtam, hogy azt én nem tudom produkálni, akkor vállalkozott rá, hogy a követség útján megkeresi, ha beleegyezek. Elég zavarban lehettem ebben a helyzetben, mert nem érthette, miért vonakodom az egésztől. Tálaljam ki viselt dolgait, éppen a mostanában jobblétre szenderült férjemnek? Mondjam azt, hogy az egészet ő találta ki?

Bennem akkor világosodott meg az egész, amikor az említett könyv kezembe került, s ott a következőket olvastam. Előtte csak alapos sejtéseim, érzéseim voltak arról, hogy nem is rokona a nevezett személy. Szó szerint idézem a könyv 80-81. oldaláról:

„Itt van már a televízióban Petre Roman, a későbbi miniszterelnök. Azt nem tudni, ő hogyan is került be a vezetésbe, tény az, a tüntetőkkel tankon érkezett. A két gyermek apja kiváló francia nyelvtudását a későbbiekben jól kamatoztatja. (A 43 éves Petre Roman édesapja, Valter Roman a spanyol polgárháborúban Francóék ellen küzdött. Spanyol nőt vett el feleségül, így a miniszterelnök spanyol nő és zsidó származású román férfi leszármazottja... Petre Roman franciaországi tanulmányainak befejezése után fizikát tanít Bukarestben, hallgatói nemcsak azért imádják, mert rendkívül jóvágású férfi, hanem azért is, mert „vagány”. Sokszor el sem megy óráira, máskor felrúgja a tanrendet, és elengedi diákjait.)”

A sorokat olvasva már többé nincsenek kétségeim afelől, hogy az egész csupán az ő furcsa agyában született meg. Családi kötelékei az itt leírtakkal nem egyeznek. Csupán egyik, az, hogy mindkettőjük apja zsidó származású. Életkoruk teljesen különböző, mivel abban az

évben Péter már erősen közeledett a 80. évéhez, míg Petre Roman 43 éves, akinek édesapja a spanyol háborúban küzdött, felesége spanyol nő. A spanyol háborúról apjával kapcsolatban Péter sohasem tett említést. Férjem apját nem Valter Roman-nak hívták, tehát a nevek sem egyeznek, hiszen temetésekor az iratai a kezembe kerültek.

Apja foglalkozását tekintve sem azonosak az állításaival, hiszen – a társaságtól függően – hol szabónak, hol bankigazgatónak emlegette! Édesanyja sem spanyol származású, hanem vagy német, vagy zsidó (férjem szerint tanárnő volt Pozsonyban). Szülei adatait az általam beszerzett házassági-anyakönyvi kivonat adataiból tanúsíthatom, amelyre szükség volt egy kárpótlási ügyben, amit még ő kezdett el. Azt meg sem említettem, hogy apja nevét legalább háromféleképpen láttam leírva, más szerepelt a személyi igazolványában, más a házassági-anyakönyvi kivonatában, megint más egyéb irományokban, de egyik sem egyezik a könyv adataival... Talán saját személyi igazolványába is úgy került bele a többféle bejegyzés, ahogyan az enyémbe, hogy (finom kifejezéssel) a születési dátumát megmásította!

Barátnőm nagyot sóhajtva tette le kezéből az iratokat és szomorúan azt mondta: már afelől is kétségeim támadtak, hogy ő valójában ki volt...

Temetés

TEMETÉSE ELŐTT telefonon beszéltem férjem elvált feleségével. Kértem, tájékoztassa USA-ban élő lányát édesapja haláláról. Én hosszú levelet küldtem neki, betegségéről, haláláról részletesen beszámoltam; addig is, amíg elkészülnek a gyászjelentések, tudatni akartam a gyászhirről, hogy legyen ideje fölkészülni, ha itt akar lenni a temetésen.

Ismerősöket a szokásos módon és szóban, telefonon, gyászjelentés útján értesítettem a szertartások idejéről, ami elhúzódott, mert egyrészt a hamvasztás miatt nem lehet közeli dátumot kitűzni, másrészt a karácsonyi ünnepi előkészületek miatt az atyák elfoglaltságát is figyelembe kellett venni. Ezért csak december 15-ére tűzték ki a temetés napját.

A templomi szertartás után az én Wartburgommal fuvaroztuk azokat a vendégeket, akik nehezen járkáltak a fagyos talajon. Akkor már fiamnak az arca kicsit rendbe jött, úgyhogy helyben ő sofőrködött.

Temetés napjára rettenetes hideg köszöntött be. Meghatóan szép temetést rendeztek az atyák. A hideg ellenére sokan eljöttek a szertartásra. Itt volt Vácról a kedves munkatársa, az általam ismert jogász, a házból is többen megjelentek, részt vett Ágnes főorvosnő, az idős hadirokkant barátai, az újságíró és olyanok, akikről nem is gondoltam, hogy eljönnek.

Bármilyen furcsa, de Krisztina nevű lánya nem jött haza apja temetésére. Pedig elég idő telt el halála és a temetés között. Az is igaz, hogy már több év telt el azóta, de még azt se tudja, hol nyugszik az apja... Ennyire nem érdekli?

Temetés után megvendégeltem a rokonokat és néhány baráti családot. Előző nap elkészítettem az ételeket, itthon Eszti segített nekem, aki takarítani járt hozzánk. Ő hozott tortát, édességet a kórházi pékségből, és vigyázott az unokáimra, akik nem jöhettek a nagy hideg miatt velünk.

Amikor elszéledtek a vendégek, utána nagy csend borult az otthonomra...

Mély sóhaj szakadt ki Olgából. – Eszembe jutott az egész balsikeres hosszú házasságom, láttam magam előtt, mintegy fehér lapra, fekete tollal ráírva annak minden keserűségét. És bármilyen meghökkentők az elmondott esetek mások számára, de megkönnyebbülve, hideg ténszerűséggel láttam szomorú házasságom rég kihűlt tetemét is...

Így ért véget második, viharos házasságom – fejezte be hosszú megemlékezését Olga barátnőm.

Mivel az idő annyira elhúzódott, hogy már éjfél is elmúlt, barátnőmet meghívtam, maradjon még nálam éjszakára. Lejárt a szabadsága, holnap elutazik. Most az én szobámban ágyaztam meg mindkettőnknek, hogy elmondja, amit még szeretne másoknak okulásul átadni.

Végszó

AZT AZONBAN még el kell mondanom: házasságom kudarca ellenére, az egészben legfurcsább, hogy sok ismerősöm még engem irigyelt, gondolván: milyen „jó dolgom van” mellette... Kivételt talán azok képeznek, akik bizonyos cselekedeteinek szemtanúi voltak. Pedig azt, amit nekem miatta el kellett tűrnöm, senkinek sem kívánom.

Sokszor gondolok arra, miért, miért kellett nekem több mint két évtizedet ilyen emberre elvesztegetnem az életemből?

Második házasságomra ráillik Hans Fallada: Farkas a farkasok között c. regényéből egy idézet:

„Hogy voltam képes annyi éven át vele élni, és elviselni mindezt? – töprengett. – Úgy érezte, lehetetlen akár egy hétig is vele maradnia, holott szinte húsz évig elviselte. Megfoghatatlan!”

Én meg 22 évig tűrtem! – fejezte be Olga barátnőm házasságának szomorú történetét.

Vége

***Finta Kata* ©**

Összeállítva: 2005.

A címlapon szereplő festmény
Malcolm Thain: „Wallmirror” című
munkája.